

**Advies Regeling bouw en inrichting archiefruimten en
archiefbewaarplaatsen (Regeling 13)**

Dit rapport is gepubliceerd onder verantwoordelijkheid van de evaluatiecommissie Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen.

Den Haag, december 2006.

Inhoud	pagina
Samenvatting	5
1. Inleiding	7
2. Opbouw van het advies Regeling 13	8
3. Werkwijze bij de evaluatie Regeling 13	9
4. Beleid en juridisch kader	11
Nut en noodzaak van Regeling 13	11
Juridische knelpunten	12
5. Nieuwe ontwikkelingen	15
Een andere, slankere overheid	15
Bouwsector en opslagmarkt	16
Europese ontwikkelingen	16
Toegepast onderzoek	17
Voorlopige conclusies	18
6. Ervaringen met Regeling 13	19
Naleving en uitvoering	19
Handhaving	22
Effectiviteit	23
Uitbreiding van Regeling 13?	23
7. Relatie met andere erfgoedsectoren	25
8. Conclusies en aanbevelingen	26
Nut en noodzaak van Regeling 13	26
Uitvoering van Regeling 13	26
Handhaving van Regeling 13	29
Effectiviteit van Regeling 13	29
Bijlage A: Voorstel herziene Regeling 13 en toelichting	32
Toelichting	42
Bijlage B: Tabel verantwoording wijzigingsvoorstellen	61
Bijlage C: Lijst geraadpleegde deskundigen	70
Bijlage D: Overzicht deelnemers commentaarronde	71
Bijlage E: Leden evaluatiecommissies	72

Samenvatting

De Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen

Goede bewaaromstandigheden bevorderen de levensduur van archiefbescheiden. De Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen (Regeling 13) stelt eisen aan de fysieke bewaaromgeving van de archiefbescheiden met een erfgoedfunctie.

Evaluatie

Bij de inwerkingtreding van Regeling 13 in 2001 is afgesproken dat de regeling na drie jaar geëvalueerd zou worden. In dit advies geeft de evaluatiecommissie (Commissie 13) haar bevindingen weer en doet zij beleidsvoorstellen voor een betere uitvoering, handhaving en effectiviteit van Regeling 13.

Belangrijkste conclusies

Na consultaties van het veld, deskundigen en belanghebbende organisaties trekt de evaluatiecommissie een aantal conclusies.

Onbekend

Hoewel Regeling 13 voortbouwt op eerdere regelingen, voeren nog niet alle overheidsorganisaties de regeling (volledig) uit. Bij een deel van de organisaties op centraal niveau is Regeling 13 nog onbekend. De evaluatiecommissie vindt dit teleurstellend. Omdat nut en noodzaak van Regeling 13 voor de commissie vaststaan, pleit ze voor een snelle en volledige uitvoering van Regeling 13.

Betere uitvoerbaarheid

Vooraf in een kantooromgeving, waarin de archiefruimten vaak gehuisvest zijn, moeten de verschillende risico's van brand, water en klimaat tegengegaan kunnen worden met verschillende middelen. In de huidige Regeling 13 komt dit uitgangspunt onvoldoende tot zijn recht. Dit bemoeilijkt de uitvoerbaarheid. Die kan naar het oordeel van de evaluatiecommissie sterk verbeterd worden door het aantal regels te verminderen, prestatie-eisen op te nemen en de regels op een hoger abstractieniveau te brengen. In het nieuwe voorstel is het aantal voorschriften aanzienlijk gereduceerd.

Om Regeling 13 toegankelijker te maken, heeft de evaluatiecommissie de regels volgens risico gestructureerd. Ook de toelichting is verduidelijkt. Ten slotte is ook de verhouding met het Bouwbesluit inzichtelijker gemaakt.

De commissie adviseert de staatssecretaris de voorstellen over te nemen. De voorgestelde wijziging van Regeling 13 is van zodanige aard dat van een *herziening* gesproken moet worden.

Inbreng marktpartijen

De uitvoering kan op nog twee andere manieren bevorderd worden.

Ten eerste verwacht de evaluatiecommissie voordeel van een grotere inzet van adviesbureaus die gespecialiseerd zijn in de bouw en inrichting van erfgoeddepots. Door hierbij ook de andere erfgoedsectoren te betrekken, kan de omvang van de markt vergroot en daardoor aantrekkelijker worden. De commissie dringt er bij de minister op aan te onderzoeken welke mogelijkheden er op dit vlak liggen.

Verder kan en wil de markt voorzien in archiefruimten. Probleem is dat de depots van opslagbedrijven over het algemeen nog niet voldoen aan de archiefwettelijke eisen. De commissie verzoekt de minister te onderzoeken hoe een gezamenlijk optreden van de overheid richting marktpartijen een normconform aanbod van archiefruimten kan stimuleren.

Effectiviteit

Zonder flankerende beheersmaatregelen boet Regeling 13 aan effectiviteit in. De evaluatiecommissie vindt het daarom noodzakelijk dat zorgdragers in hun archief-beheersregels nadere regels opnemen over het beheer van de ruimten en van de daar opgeslagen archiefbescheiden. Nader onderzoek en overleg hebben uitgewezen dat intergratie van de regeling in het Bouwbesluit 2003 niet haalbaar is. Wel is het wenselijk en mogelijk gebleken de regeling beter op het Bouwbesluit af te stemmen.

Handhaving

Regeling 13 wordt door de archiefinspecties van de drie overheidslagen verschillend gehandhaafd. Bij de medeoverheden sluit de inspectiewijze aan op de werkwijze van de gemeenten bij de planning en bouw van gebouwen. De inspectie op centraal niveau gaat daarentegen uit van de eigen verantwoordelijkheid van de zorgdragers.

De evaluatiecommissie vindt dat een striktere handhaving de uitvoering van Regeling 13 moet bevorderen. Voorwaarde is wel dat de inspecties hierbij over een breed scala van interventiemogelijkheden beschikken, inclusief sancties. De betrokken bestuursorganen (minister van OCW en provinciale staten) moeten hiertoe op korte termijn een interventiestelsel vaststellen. Hiernaast verwacht de commissie verbetering van een geconcentreerde en toegankelijke informatieverstrekking aan de doelgroepen. Een grotere afstemming van de inspecties met de bouwdiensten van de verschillende overheden kan de uitvoering van Regeling 13 sterk verbeteren.

1. Inleiding

De ministeriële Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen (Regeling 13) geeft kwaliteitsvoorschriften voor de bouw en inrichting van twee typen depots bestemd voor de duurzame bewaring van archiefbescheiden die tot het cultureel erfgoed behoren.

In *archiefruimten* berusten de archiefbescheiden ingevolge de Archiefwet 1995 maximaal dertig jaar. In *archiefbewaarplaatsen* liggen de stukken voor onbepaalde tijd.

Archiefruimten fungeren als 'voordepot' van de archiefbewaarplaatsen. Regeling 13 stelt lichtere eisen aan archiefruimten dan aan archiefbewaarplaatsen. Het medium (digitaal, papier of anderszins) doet hierbij niet ter zake. De voorschriften van Regeling 13 vullen het Bouwbesluit aan. Regeling 13 is een uitvoeringsregeling van het Archiefbesluit 1995, artikel 13, en trad in september 2001 in werking. Zij geldt voor de gehele overheid.

Evaluatie

In de toelichting op Regeling 13 heeft de staatssecretaris van OCW destijds aangekondigd dat Regeling 13 getoetst zou worden op actualiteitswaarde, bruikbaarheid en effectiviteit. Hiertoe heeft de staatssecretaris voor Cultuur en Media in december 2004 een evaluatiecommissie ingesteld. Deze 'Commissie 13' bestaat uit zes vertegenwoordigers van archiefinspecties op verschillende bestuursniveaus, het Nationaal Archief en de Rijksgebouwendienst (zie bijlagen C en D).

Commissie 13 heeft bij het uitwerken van haar evaluatieopdracht de volgende onderwerpen in haar advies betrokken:

- beleid en maatschappelijke omgeving;
- nut en noodzaak van Regeling 13;
- juridische knelpunten;
- ontwikkelingen in Nederland en in het buitenland;
- ervaringen met Regeling 13 (uitvoering en handhaving);
- gebruik van Regeling 13 op andere erfgoedterreinen dan overheidsinformatie.

Commissie 13 wilde een breed gedragen advies opstellen en heeft hiertoe uitvoeringsorganisaties (Nationaal Archief en Rijksgebouwendienst), nalevingsplichtige overheidsorganisaties, toezichthouders en andere belanghebbenden geraadpleegd.

2. Opbouw van het advies Regeling 13

Het advies over Regeling 13 is als volgt opgebouwd. Na de inleiding en de toelichting op de opbouw van het advies, volgt in hoofdstuk 3 *Werkwijze bij de evaluatie* een kort overzicht van de wijze waarop de evaluatie is uitgevoerd. De commissieleden analyseerden Regeling 13 en raadpleegden ook het werkveld, experts en belanghebbende organisaties.

Hoofdstuk 4 *Beleid en juridisch kader* gaat in op nut en noodzaak van Regeling 13 en de juridische knelpunten, waaronder de afstemming met Regelingen 11 en 12.

In hoofdstuk 5 *Nieuwe ontwikkelingen* beschrijft Commissie 13 de ontwikkelingen in binnen- en buitenland die van invloed zijn op de praktijk van het duurzaam bewaren van archiefbescheiden.

Hoofdstuk 6 *Ervaringen met Regeling 13* geeft antwoord op de vraag hoe Regeling 13 in de praktijk wordt uitgevoerd en ervaren.

In hoofdstuk 7 *Relatie met andere erfgoedsectoren* gaat Commissie 13 na wat de betekenis is of kan zijn van Regeling 13 voor andere erfgoedsectoren, bijvoorbeeld voor archeologische depots.

In hoofdstuk 8 *Conclusies en aanbevelingen* worden de belangrijkste conclusies uitgewerkt. Bij elke conclusie doet Commissie 13 een of meer aanbevelingen.

Na hoofdstuk 8 volgen er vijf bijlagen:

- bijlage A *Voorstel herziene Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen* bevat de voorstellen voor wijziging en aanvulling van Regeling 13 en een toelichting;
- bijlage B: *Tabel verantwoording wijzigingsvoorstellen*;
- bijlage C: *Lijst geraadpleegde deskundigen*;
- bijlage D: *Overzicht deelnemers commentaarronde*;
- bijlage E: *Leden evaluatiecommissies*.

3. Werkwijze bij de evaluatie Regeling 13

Commissie 13 heeft ervoor gekozen zich zo breed mogelijk te informeren over de uitvoering en handhaving van Regeling 13 en over de effectiviteit daarvan. Hiertoe heeft zij zowel het werkveld als experts en ervaringsdeskundigen gehoord. Daarnaast heeft zij geput uit eigen ervaring en kennis.

Analyse

De leden van Commissie 13 hebben elk afzonderlijk de inhoud en tekst van Regeling 13 onder de loep genomen en van commentaar voorzien. Hierbij gingen ze uit van vooraf geformuleerde uitgangspunten, zoals de uitvoerbaarheid, de handhaafbaarheid en de reikwijdte van Regeling 13, de wenselijkheid van prestatie-eisen en de kosten.

Enquête

In de eerste helft van 2005 is een gebruikersonderzoek gehouden naar handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid van Regeling 13. De enquête is verzonden naar zowel gebruikers van archiefruimten als van archiefbewaarplaatsen.

Commissie 13 heeft ten minste 650 overheidsorganisaties direct aangeschreven: regionale historische centra (RHC's), archiefdiensten van gemeenten, waterschappen, inspecties, ministeries en andere organisaties van de centrale overheid. Andere gemeentelijke diensten, waterschappen en politie zijn via de provinciale archiefinspecteurs opgeroepen om de enquête via internet in te vullen. Daarnaast heeft Commissie 13 op de websites van het Nationaal Archief, het LOPAI en de Rijksarchiefinspectie en in een groot aantal tijdschriften gewezen op de mogelijkheid de vragenlijst elektronisch in te vullen.

Respondenten konden via gesloten en open vragen aangeven hoe zij Regeling 13 feitelijk toepassen en wat hun visie is op eventuele uitbreiding van de reikwijdte van Regeling 13. Ook heeft de commissie het veld gevraagd aan te geven op welke punten Regeling 13 voor verbetering vatbaar is.

Er zijn 75 beantwoorde vragenlijsten binnengekomen (45 respondenten op de vragenlijst voor archiefruimten, 29 respondenten voor archiefbewaarplaatsen en 1 voor beide).

Enkele statistische resultaten:

- het merendeel van respondenten werkt bij een gemeentelijke organisatie. Bij de enquête over de archiefruimten is dit 72 procent;
- het merendeel van de respondenten over archiefruimten werkt bij een organisatie van meer dan honderd medewerkers;
- 55 procent van hen is informatiespecialist;
- 15 procent is archiefinspecteur;
- 2 procent is gebouwbeheerder;
- van ICT-zijde kwam geen enkele respons.

De gegevens uit de enquête zijn betrokken in de interviews met deskundigen en (belangen)organisaties. In combinatie hiermee geeft het veldonderzoek volgens Commissie 13 een voldoende betrouwbaar beeld van de meningen en ervaringen die bij het veld leven over de legitimiteit, kwaliteit, tekortkomingen en verbeterpunten van Regeling 13.

Raadpleging van experts

Voor een aantal in Regeling 13 aangemerkte risico's heeft Commissie 13 een expert geraadpleegd. Dit zijn deskundigen op het gebied van constructie, brandveiligheid en beveiliging.¹ Verder heeft Commissie 13 een deskundige op het gebied van het bouwbeleid bij de rijksoverheid geraadpleegd. Ten slotte heeft de Commissie 'ervaringsdeskundigen' gehoord: personen die ambtshalve in een opdrachtgevende of begeleidende rol betrokken waren bij de bouw of inrichting van archiefruimten of archiefbewaarplaatsen. Daarnaast beschikken de inspecties die vertegenwoordigd waren in de commissie over ruime praktijkervaring.

Formele raadpleging

Van maart tot juni 2006 heeft Commissie 13 een aantal koepelorganisaties, waaronder VNG, en IPO, gevraagd naar hun visie op het conceptadvies voor Regeling 13. Daarnaast heeft Commissie 13 het conceptadvies voor commentaar voorgelegd aan een aantal andere belanghebbende partijen, zoals het ministerie van OCW, het ministerie van BZK en het ministerie van VROM. Met dit ministerie is overleg gevoerd over de verhouding tussen het Bouwbesluit en Regeling 13. Commissie 13 heeft bovendien een aantal commerciële bedrijven voor archiefopslag, zoals verenigd in het Overlegorgaan commerciële archiefbeheerders, op hun verzoek gelegenheid geboden hun zienswijze te geven. De commentaren van al deze organisaties en personen² zijn in dit advies verwerkt.

¹ Zie bijlage C: Lijst geraadpleegde deskundigen.

² Zie bijlage D: Overzicht deelnemers commentaarronde.

4. Beleid en juridisch kader

Dit hoofdstuk geeft kort de beweegredenen aan waarom Regeling 13 in het leven is geroepen. Commissie 13 gaat na of deze redenen nog steeds gelden en of de uitvoering en handhaving van Regeling 13 juridische problemen oproepen.

Nut en noodzaak van Regeling 13

Regeling 13 stelt eisen aan de fysieke bewaaromgeving van blijvend te bewaren archiefbescheiden. Het gaat om eisen voor bewaardepots (archiefruimten en archiefbewaarplaatsen) die de schade door explosies, overstromingen en andere vormen van wateroverlast, brand, inbraak, ongunstige klimaatomstandigheden of luchtverontreiniging moeten voorkomen of reduceren.

Geschiedenis

De noodzaak van normering bij de bouw en inrichting werd al in de jaren tachtig ingezien. Voor de ministeries bestond sinds 1982 het Voorschrift inrichtingseisen voor nieuwe archiefruimten in Nederland (Stcrt. 1983, 172). Wat de archiefbewaarplaatsen betreft, bouwde Regeling 13 voort op het eindrapport van de Commissie Regeling Archiefruimten uit 1982, ingesteld op verzoek van de toenmalige staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. De Rijksgebouwendienst gebruikte dit rapport als leidraad en dat geldt ook voor de provinciale archiefinspecties³. Vanaf 1996 toetsten de provinciale archiefinspecties de plannen van lagere overheden voor bouw en verbouwing van archiefbewaarplaatsen aan deze leidraad. Van 1998 tot 2002 golden de voorschriften als beleidsregel, in de zin van de Algemene Wet bestuursrecht.

Preventie tegen verval

Bij het ontwerpen van de Archiefwet 1995 beoogde de wetgever met preventieve maatregelen 'het toekomstig verval van het als cultuurgood te behouden gedeelte der archieven tegen te gaan.' De noodzaak voor conservering en restauratie zou hierdoor kleiner worden.

In de memorie van toelichting schreef de staatssecretaris van OCW begin jaren negentig 'dat deze aanpak bij de bron op termijn tot aanzienlijke besparingen zal leiden'. De conserveringskosten zijn inderdaad hoog. Uit een landelijk onderzoek van het Nationaal archief in 2004 blijkt dat conservering van het gehele erfgoed bijna 3,5 miljard euro kost. Ander recent onderzoek toont aan dat de juiste fysieke bewaaromstandigheden het verval vertragen. Dit bevestigt, althans gedeeltelijk, de veronderstelling van de toenmalige staatssecretaris van OCW (zie verder hoofdstuk 5 *Nieuwe ontwikkelingen*). Vergelijkende

³ In 1991 is de nota in aangepaste vorm gedrukt onder de titel: *Voorschriften archiefruimten LOPAI*.

praktijk informatie over de kwaliteit van overgebracht archief is, voor zover ons bekend, niet voorhanden.

Capaciteit

Hoewel Regeling 13 niet alleen betrekking heeft op papieren archief, vormt papier wel de hoofdmoot van de inhoud der archiefruimten (we laten hier de archiefbewaarplaatsen buiten beschouwing). Ondanks de snel voortschrijdende digitalisering van de werkprocessen bij de overheid, blijft naar verwachting de behoefte aan archiefruimten voor papieren archief de komende tien jaar onverminderd groot. Pas daarna zal de benodigde capaciteit voor papieren archief geleidelijk afnemen. Dit is vanzelfsprekend afhankelijk van het feitelijke selectie- en vernietigingsbeleid. Hoe meer er volgens de vastgestelde selectielijsten vernietigd wordt, des te minder archiefruimte is er nodig. Omdat Regeling 13 ook van toepassing is op de opslag van (kopieën van) dragers voor computerbestanden, behoudt zij ook op langere termijn haar betekenis. Naar verwachting is dan een groot deel van de functie van archiefruimten overgenomen door computerruimten.

Juridische knelpunten

Na invoering van Regeling 13 is een aantal knelpunten in de praktische uitvoering aan het licht gekomen. We bespreken ze hier kort.

Uitvoerbaarheid

Regeling 13 is niet op alle onderdelen goed uitvoerbaar gebleken. Hiervoor zijn twee belangrijke redenen. De eerste is dat Regeling 13 volgens de huidige opvattingen, die ook doorklinken in het Bouwbesluit, te veel (gedetailleerde) bouwtechnische normen bevat. Hierdoor wordt een soepele uitvoering, die recht doet aan het af te schermen risico, belemmerd. Voorbeelden hiervan zijn de voorschriften over steenachtig materiaal, over waterkerende drempels en over het verbod van ramen in archiefruimten. Vervanging door prestatie-eisen geeft volgens Commissie 13 meer ruimte bij de uitvoering.

Het tweede knelpunt in de uitvoering van Regeling 13 is dat de toegankelijkheid van de regeling zelf niet optimaal is. De structuur van de tekst is niet duidelijk. Sommige artikelen bevatten een te groot aantal bepalingen, die niets met elkaar te maken hebben of door elkaar staan. Bovendien staan de voorschriften niet altijd bij het artikel waar ze bij horen. Ook de toelichting op Regeling 13 schiet te kort. Niet altijd wordt het doel van een voorschrift goed aangegeven. Ook zijn de specificaties lang niet altijd voldoende duidelijk. Regeling 13 en de toelichting sluiten niet overal goed op elkaar aan. Een voorbeeld: het wordt niet duidelijk gemaakt waarom tussenvloeren niet toegestaan zijn (vergelijk artikel 3 en 6).

Integreren in Bouwbesluit?

Regeling 13 geeft aanvullende eisen op het Bouwbesluit 2003. In de toelichting op Regeling 13 is echter niet aangegeven waarom zij geen onderdeel vormt van het Bouwbesluit. Mogelijk is hierdoor sinds 2001 van verschillende kanten geopperd dat integratie in het Bouwbesluit de uitvoering van R13 ten goede zou komen. Ook in hun commentaar op het conceptadvies hebben belanghebbende partijen gevraagd om nader onderzoek naar deze mogelijkheid.

Commissie 13 heeft daarom onderzocht of Regeling 13, althans het bouwtechnische deel hiervan, niet beter in het Bouwbesluit opgenomen zou kunnen worden. Het Bouwbesluit stelt immers niet alleen bouwtechnische eisen aan woningen en kantoren, maar ook aan gebouwen met een specifieke bestemming, zoals ziekenhuizen, scholen, verpleeginstellingen en gevangenissen. Het ligt voor de hand de vraag te stellen waarom het Bouwbesluit dan ook niet eisen kan stellen aan archiefruimten en archiefbewaarplaatsen. Commissie 13 heeft zowel met de Rijksgebouwendienst als met het directoraat-generaal Wonen van het ministerie van VROM naar dit vraagstuk gekeken.

Argumenten voor

We geven eerst enkele argumenten voor het integreren van Regeling 13 in het Bouwbesluit. Ten eerste verbetert hierdoor mogelijk de uitvoerbaarheid van Regeling 13. Door integratie kunnen de bouw- en inrichtingseisen voor archiefruimten en archiefbewaarplaatsen in samenhang met de overige bouwtechnische voorschriften gelezen worden. Dit maakt het de verschillende doelgroepen (zorgdrager, Rijksgebouwendienst, bouwwereld) gemakkelijker te voldoen aan alle voorschriften. Ten tweede verbetert integratie mogelijk ook de handhaafbaarheid van Regeling 13. Het toezicht berust in dat geval bij één toezichthoudende instantie – het gemeentelijk bouwtoezicht – en niet meer bij twee toezichthouders: het gemeentelijk bouwtoezicht (met in de tweede lijn de VROM-inspectie) en de archiefinspecties.

Argumenten tegen

Aan de integratie van Regeling 13 in het Bouwbesluit kleven echter ook bezwaren. Deze zijn in de jaren tachtig en negentig al naar voren gebracht in het interdepartementaal overleg.

Het eerste bezwaar is dat de doelstellingen van beide regelingen van elkaar verschillen. Het Bouwbesluit is gericht op het beschermen van mensen, die in gebouwen wonen en werken. Het stelt minimale bouwtechnische eisen van een algemene strekking, vanuit het oogpunt van veiligheid, bruikbaarheid, gezondheid, milieu en energiezuinigheid. Regeling 13 is daarentegen gericht op het beschermen van cultureel erfgoed. Mensen verblijven slechts zeer tijdelijk in dit soort ruimten, anders zouden de eisen ook veel zwaarder zijn! Vandaar dat een archiefruimte of een archiefbewaarplaats in termen van het Bouwbesluit een 'lichte industriefunctie' heeft. De in Regeling 13 opgenomen eisen zijn bovendien zeer specifiek en juist niet algemeen zoals in het Bouwbesluit.

Tweede bezwaar is dat Regeling 13 niet alleen bouwtechnische eisen bevat, maar ook eisen stelt aan de inrichting en het gebruik van archiefruimten en archiefbewaarplaatsen. Ook hierin verschilt Regeling 13 van het Bouwbesluit, dat geen inrichtingseisen meer bevat.

Een derde bezwaar is dat Regeling 13 onmiddellijke werking heeft. De voorschriften gelden per direct (de korte overgangstermijn is inmiddels verstreken). Als een archiefruimte of -bewaarplaats niet voldoet aan de eisen, moet deze worden aangepast. Daarentegen geeft het Bouwbesluit verschillende voorschriften voor nieuwbouw en voor bestaande bouw.

Kortom: integratie van Regeling 13 in het Bouwbesluit lijkt weinig zinvol. Wel zijn er volgens Commissie 13 middelen die de afstemming met het Bouwbesluit verbeteren.

Reikwijdte

In de adviezen voor de Regeling duurzaamheid archiefbescheiden en de Regeling geordende en toegankelijke staat archiefbescheiden komt duidelijk naar voren dat het onderscheid tussen tijdelijk en blijvend te bewaren archiefbescheiden in de praktijk niet goed werkt. Ook bij de evaluatie van Regeling 13 is gebleken dat archiefruimten, ook al zijn deze formeel bestemd voor de opslag van blijvend te bewaren archief (zie artikel 1 van de Archiefwet onder e), doorgaans ook tijdelijk te bewaren archief bevatten. Dit laatste is bovendien via de ontsnappingsclausule van artikel 2 Regeling 13 toegestaan. In de praktijk wordt bij de toepassing van Regeling 13 het onderscheid tussen tijdelijk en blijvend te bewaren archiefstukken vaak niet gemaakt. Desondanks zou het volgens Commissie 13 te ver voeren de reikwijdte van Regeling 13 tot het hele overheidsarchief uit te breiden. Waar mogelijk moet een overheidsorganisatie de ruimte houden om een keuze te maken. Ook in de commentaren die Commissie 13 ontving, wordt hierop aangedrongen. Wel zou in artikel 13 van het Archiefbesluit duidelijk aangegeven moeten worden dat de regeling ook voor tijdelijk te bewaren archiefbescheiden kan gelden.

Bij sommige uitvoeringsorganisaties, bijvoorbeeld de sociale diensten, zijn er ruimten waarin uitsluitend tijdelijk te bewaren archief berust. Voor dit soort opslagruimten bestaan geen andere eisen dan het algemene doelvoorschrift in artikel 3 van de Archiefwet (bewaren in 'goede staat'). Om wat meer houvast te krijgen, acht Commissie 13 het wenselijk een aantal prestatie-eisen te formuleren. Uiteraard moeten deze eisen lichter zijn dan de eisen in Regeling 13 voor archiefruimten. Over de vraag of deze eisen in Regeling 13 opgenomen moeten worden, is Commissie 13 echter verdeeld. Een deel van Commissie 13 staat een uitbreiding van Regeling 13 voor met lichtere voorschriften voor een zogenaamde opslagruimte, een ander deel is hier tegen. Wel vindt Commissie 13 het nodig dat de zorgdragers in hun regels voor archiefbeheer kwaliteitseisen opnemen voor de bewaring van tijdelijk te bewaren archiefbescheiden.

5. Nieuwe ontwikkelingen

In dit hoofdstuk kijken we naar omgevingsfactoren die van invloed zijn op de uitvoering en handhaving van Regeling 13.

Een andere, slankere overheid

Het streven naar vermindering van administratieve lasten, toezichtlasten, procedures en regels heeft de laatste jaren sterk aan kracht gewonnen. Het kabinet wil dit realiseren door een deel van de overheidsverantwoordelijkheid over te dragen aan burgers en bedrijfsleven. Zo schrijft de minister van VROM in een brief aan de Tweede Kamer: 'De gebouweigenaar is primair verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn gebouw.'⁴

Bouwregelgeving

Sinds de invoering van het Bouwbesluit 2003 gaat de regering verder met het meer toegankelijk en klantvriendelijk maken van de bouwregelgeving. In plaats van een wirwar aan plaatselijke eisen en procedures moet er een uniform, landelijk eisenpakket komen, dat nog in 2006 via het Bouwbesluit van kracht wordt. De bouwpraktijk ontwikkelt zelf de kwaliteitsnormen ter uitvoering van de bouwvoorschriften. Nieuw is ook dat de bouwregelgeving niet alleen voor en tijdens de bouwfase, maar ook na de ingebruikneming van gebouwen wordt gehandhaafd. Het beleid moet regelmatig getoetst worden op praktische uitvoerbaarheid.

Uitbesteding en samenwerking

De uitbesteding van ondersteunende taken bij de overheid is niet nieuw. Zo vond ook voor 2001 uitbesteding van archiefopslag wel plaats, doorgaans bij archiefdiensten. De laatste jaren zet deze ontwikkeling zich duidelijk voort. Enerzijds komt dit door een flexibeler kantoorconcept, waarin weinig ruimte is voor een relatief 'starre' archiefruimte, die aan tal van extra eisen moet voldoen. Anderzijds is de overheid zich veel meer bewust van de kosten van archivering. Voor de opslag van tijdelijk te bewaren archiefbescheiden bestaan andere oplossingen dan 'dure' archiefruimten. Maar ook de opslag van blijvend te bewaren archief wordt soms uitbesteed. Tegelijkertijd is de markt veel actiever geworden op dit terrein.

Bij de archiefbewaarplaatsen zet de al lang bestaande ontwikkeling naar hechtere samenwerking of bundeling van middelen zich onverminderd voort. De integratie van gemeentelijke en rijksarchiefbewaarplaatsen is inmiddels afgerond, in de vorm van een regionaal historisch centrum (RHC). Deze reorganisatie heeft meer en betere dienstverlening en een efficiënter beheer tot doel.

⁴ Kamerstukken Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 28 325, nr. 17, pagina 3.

Digitalisering en informatiebeveiliging

Andere ontwikkelingen zijn de toenemende bezorgdheid over veiligheid en de voortschrijdende digitalisering van de informatiehuishouding bij de overheid. De eerste ontwikkeling heeft gevolgen voor onder meer de informatiebeveiliging. De tweede ontwikkeling is niet van de laatste jaren. De kantoorautomatisering bij de overheid speelt inmiddels al twintig jaar.

Het verschil met twintig jaar geleden is dat er nu veel concretere acties gaande zijn om over te schakelen op een digitaal archief en daarmee op een volledige digitalisering van het archiefbeheer (zie ook het advies voor Regeling 12). Dit heeft ook gevolgen voor de fysieke beveiliging van de computerruimte. Een Nederlandse NEN-norm voor computer-ruimten is nog in ontwikkeling. Er bestaat een Amerikaanse, integrale standaard TIA-942 (2005), die echter niet bekend is bij de grote nationale archieven van de Verenigde Staten en Engeland. Mogelijk biedt de internationale beveiligingscode ISO 17799 voldoende aanknopingspunten (zie verder hoofdstuk 6 *Ervaringen met Regeling 13*).

Bouwsector en opslagmarkt

De laatste jaren stemmen opslag- en bewerkingsbedrijven hun aanbod steeds meer af op de groeiende behoefte naar goedkopere ruimte voor overheidsarchieven. Er is een sterk concurrerende markt ontstaan, die investeringen doet in archief- en opslagruimten. Randvoorwaarden voor de opslagbedrijven zijn zowel het Bouwbesluit als Regeling 13. Indirect - namelijk via de overheid als opdrachtgever - zijn de opslagbedrijven voor de toetsing van de kwaliteit van de aangeboden ruimte(n) afhankelijk van de toezichthouders. Omdat de bedrijven landelijk opereren, leidt deze ontwikkeling bijna vanzelf tot een meer uniforme uitleg van de regelgeving door de landelijke, provinciale en gemeentelijke archiefinspecties. Dit leidt ook tot meer afstemming tussen de inspecties.

Europese ontwikkelingen

In Europa is er sprake van verdergaande harmonisatie van regels voor producten en diensten. Dat geldt ook voor de bouwsector. De Richtlijn Bouwproducten, in 1988 vastgesteld, is inmiddels verwerkt in het Bouwbesluit 2003. De richtlijn heeft harmonisatie van de testmethoden voor honderden bouwproducten tot doel. Alleen producten die zijn getest met de toepasselijke Europese bepalingmethode mogen een CE-markering dragen. Deze markering geeft informatie over de prestaties van het product op de geteste criteria. Ook is er een nieuwe Europese norm voor brandwerendheid en zijn Europese normen voor constructieve veiligheid (Eurocodes) in de afrondende fase.

Ontwikkelingen in het Europese beleid voor luchtkwaliteit hebben geleid tot meer inzicht in de stand van zaken. De milieuvervuiling is meer divers, ernstiger en breder verspreid dan

tot nu toe werd aangenomen. Dit leidde tot de conclusie dat geconditioneerde bewaaromstandigheden noodzakelijk zijn voor elke Nederland archiefbewaarplaats.

Unieke positie

Toegespitst op Regeling 13 zelf zijn er nauwelijks ontwikkelingen in het buitenland te bespeuren. Internationaal gezien bekleedt Nederland met deze ministeriële regeling een tamelijk unieke positie. Hoewel men in het buitenland het belang van goede bewaaromstandigheden zonder meer onderkent, heeft dit niet geleid tot een wettelijke regeling. Wel is er de BS 5454: *British Standard Recommendations for the storage and exhibition of archival materials*. Deze standaard is gezaghebbend in het Engelse taalgebied. In België heeft de Vlaamse afdeling van de Belgische Rijksarchiefdienst een publicatie uitgebracht waarin grote delen van de Nederlandse provinciale beleidsregel nagenoeg gelijkloidend zijn opgenomen. Maar deze publicatie heeft geen kracht van wet en vindt minder navolging dan wenselijk is uit oogpunt van goed archiefbeheer.⁵ Bouw, verbouw en inrichting van 'depots' moeten daardoor telkens bevochten worden op andere belangen. Het is dus niet zo vreemd dat de culturele sector in het buitenland met bewondering (en soms met enige afgunst) naar Regeling 13 kijkt.

Toegepast onderzoek

In 1994 startte de toenmalige Rijksarchiefdienst in samenwerking met de Rijksgebouwendienst en TNO Papier en Karton een langlopend onderzoek naar de effecten van schone lucht op de degradatiesnelheid van papier. Dit in 2004 geëindigde onderzoeksproject, dat gefinancierd werd uit de gelden voor het Deltaplan Cultuurbehoud, heeft aangetoond dat onder optimale bewaaromstandigheden degradatieprocessen in papier veel langzamer verlopen dan in omstandigheden waarin geen luchtbehandeling en luchtzuivering toegepast is. De vraag is of de aangetoonde degradatie tijdens de periode dat de papieren drager bij de overheidsorganisatie berust, van zodanige aard is dat er extra voorzieningen in archiefruimten nodig zijn, of dat er extra voorschriften in Regeling 13 opgenomen moeten worden.

In Duitsland en Engeland is onderzoek gedaan naar de effecten van zuurstofverlaging (tot 17 procent) als middel om het risico van brand te reduceren én om het natuurlijke verval te vertragen. Deze onderzoeksresultaten lijken te wijzen op een vertraagde degradatie van papier door oxidatie. Hier zou nader onderzoek naar moeten worden gedaan. Uit de proeven is verder onomstotelijk gebleken dat zuurstofreductie een effectief middel is voor brandbestrijding en -preventie. Het RIVM is inmiddels in opdracht van het ministerie van SZW een onderzoek begonnen naar de toelaatbaarheid (gezien vanuit arboperspectief) van een lager zuurstofpercentage in erfgoed- of bibliotheekdepots.

⁵ W. Rombauts, *Minimumeisen voor de bouw en inrichting van archiefbewaarplaatsen en archiefruimten* (1999), in: *Miscellanea Archivistica, Manuale* 31, Publ. 2840.

Op het gebied van draagbare blustoestellen zijn nieuwe apparaten getest. Bij een recente proefopstelling kwam de nevelblusser goed uit de bus, omdat deze weinig water verbruikte en hierdoor de verschillende materialen vrijwel droog liet. Het koolzuursneeuwblusapparaat (CO₂) voldoet volgens experts niet in kleinere afgesloten ruimten.

Praktijkervaring wijst uit dat de in Regeling 13 voorgeschreven waarden van temperatuur en relatieve vochtigheidsgraad meestal niet gehaald kunnen worden zonder klimaatbeheersingapparatuur.

Voorlopige conclusies

Uit de hiervoor beschreven ontwikkelingen trekt Commissie 13 enkele voorlopige conclusies. Deze moeten nog afgezet worden tegen de praktijkervaringen in het volgende hoofdstuk.

- Markt en overheid geven aan geen behoefte te hebben aan een rigide stelsel van regels en procedures. Flexibele normen die bouweigenaar en projectontwikkelaars de mogelijkheid bieden met creatieve oplossingen te komen, hebben de voorkeur. Het gelijkwaardigheidsbeginsel uit het Bouwbesluit is exemplarisch voor deze uitvoeringsvrijheid.
- Er is een vrij onstuimige ontwikkeling naar uitbesteding van archiefopslag. De landelijk opererende opslagbedrijven dwingen de landelijke en provinciale archiefinspecties tot een meer uniforme toepassing van Regeling 13.
- De uitkomsten van recente proeven bieden nieuwe mogelijkheden voor effectieve brandpreventie en brandbestrijding.

6. Ervaringen met Regeling 13

In deze paragraaf gaan we in op de implementatie, uitvoering en naleving van Regeling 13. Hierbij zijn verschillende partijen betrokken:

1. de nalevingsplichtige overheidsorganisaties, die moeten beschikken over een archiefruimte waarin de blijvend te bewaren archiefbestanden berusten die te zijner tijd naar een archiefbewaarplaats overgebracht moeten worden;
2. de nalevingsplichtige overheden die een archiefbewaarplaats hebben (aangewezen). Steeds meer vindt hierbij samenwerking plaats tussen lagere overheden onderling, maar ook tussen rijk en lagere overheden (regionale historische centra!) en tussen de verschillende erfgoedsectoren;
3. de algemene rijksarchivaris (Nationaal Archief) en gedeputeerde staten (hierin geadviseerd door de provinciale archiefinspecteurs) als ontheffing verlenende instanties ingevolge artikel 44 van Regeling 13;
4. de toezichthouders op gemeentelijk, provinciaal en rijksniveau. De inspecties zien toe op de naleving de archiefwetgeving. Ze hebben geen eigen sanctiebevoegdheid;
5. de bouwwereld (aannemers, projectontwikkelaars, inrichters, en bij het rijk de Rijksgebouwendienst als opdrachtgever);
6. de opslagbedrijven die (archief)ruimte aanbieden aan overheden.

Naleving en uitvoering

Een trage implementatie

Hoewel Regeling 13 voortbouwt op vergelijkbare regelingen, zowel bij het rijk als bij de lagere overheden, is zij nog niet overal en volledig uitgevoerd. Volgens de enquête past zestig procent van het veld Regeling 13 volledig toe, voor zover het gaat om de archiefruimten. Dit is vooral van toepassing op de medeoverheden, die immers oververtegenwoordigd zijn in het onderzoek. De centrale overheid scoort lager. De helft van de zorgdragers weet niet of hun (archief)ruimte aan de eisen voldoet, is helemaal niet bekend met Regeling 13 of heeft geen archiefruimte. Uit inspecties blijkt dat als deze overheidsorganisaties een archiefruimte hebben, deze vaak niet voldoet aan de belangrijkste eisen. Hierdoor is de ruimte kwetsbaar voor risico's: wateroverlast, brand of slechte luchtkwaliteit.

Nuancering van deze uitkomsten laat zien dat naleving van Regeling 13 bij de ministeries beter is dan bij de zelfstandige bestuursorganen. Dit heeft te maken de vrij recente uitbreiding van de reikwijdte van de Archiefwet tot de zelfstandige bestuursorganen. Die zijn dus pas (feitelijk) vanaf 1996 bekend met deze wet. Maar ook bij de medeoverheden zijn er knelpunten bij de uitvoering. Dit geldt vooral bij archiefruimten in bestaande bouw.

Niet helder

Die trage implementatie heeft verschillende redenen. Allereerst maakt de evaluatie duidelijk dat het veld Regeling 13 ervaart als gedetailleerd, niet helder en strijdig met de praktijk. De strakke, gedetailleerde regels van Regeling 13 bieden weinig ruimte de gebouwomgeving soepel aan te passen. Zo is nu het plaatsen van een waterkerende drempel van 10 cm in deuropeningen voorgeschreven. Maar er bestaan andere oplossingen om het risico op waterschade te verkleinen. Uit de jarenlange praktijk van de archiefinspecties blijkt verder dat de nalevingsplichtige overheden Regeling 13 niet op alle punten helder vinden. Zo is onduidelijk of de regeling grenzen stelt aan de hoogte van een archiefruimte. Commissie 13 deelt deze bezwaren, die overigens gelden voor zowel archiefbewaarplaatsen als archiefruimten.

'Erfgoedregeling'

De volgende reden voor de halfslachtige implementatie heeft te maken met de reikwijdte van Regeling 13. Deze is formeel beperkt tot blijvend te bewaren archiefbescheiden. Hierdoor is Regeling 13 teveel een 'erfgoedregeling', een set voorschriften voor behoud van later cultureel erfgoed. De Archiefwet is daarmee vooral een product van en voor het archiefwezen. Dit gegeven werkt in de hand dat de verantwoordelijkheid voor een juiste uitvoering van Regeling 13 onvoldoende gelegd wordt of onvoldoende gevoeld wordt bij de zorgdrager, i.c. de verantwoordelijke manager. Deze is vanzelfsprekend vooral geïnteresseerd in het bedrijfsvoeringbelang en het verantwoordingsbelang van archiefbescheiden.

Deze terughoudendheid speelt waarschijnlijk een grotere rol bij de centrale overheid dan bij de medeoverheden. Dit komt doordat de medeoverheden gedurende de gehele bestaanscyclus verantwoordelijk zijn voor hun archieven, ook nadat deze zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats. Bij de centrale overheid daarentegen gaat de zorg over op de minister van OCW. Voor de andere ministers en de zelfstandige bestuursorganen heeft het behoud van archief als cultureel erfgoed daardoor slechts een tijdelijk belang.

Hardheidsclausule

In haar jaarlijkse verslagen heeft de Rijksarchiefinspectie herhaaldelijk aan de orde gesteld of het wel redelijk was van sommige privaatrechtelijke organisaties met een kleine openbaargezagtaak te vragen een archiefruimte in te richten. Het gaat om organisaties die (vermoedelijk) geen of weinig blijvend te bewaren archief bezitten. Voor dit soort gevallen zou Regeling 13 een soort hardheidsclausule moeten bevatten: een bevoegdheid van de minister van OCW of gedeputeerde staten om voor bepaalde groepen of gevallen corrigerend op te treden tegen de in een concrete situatie bijzonder onbillijk werkende Regeling 13. Vervroegde overbrenging van het archief kan in dit geval een oplossing zijn. Ook een brand- en inbraakwerende archiefkast is een alternatief.

Uitvoering en het Nationaal Archief

Het Nationaal Archief (NA) speelt bij de uitvoering van Regeling 13 een belangrijke rol. Ten eerste coördineert en adviseert het NA bij de bouw en inrichting van archiefbewaarplaatsen van de Rijksarchiefdienst (inmiddels RHC's). En ten tweede verleent het NA namens de minister ontheffingen op grond van artikel 44 van Regeling 13. Na de inwerkingtreding van Regeling 13 is het NA regelmatig om advies gevraagd bij het in gebruik nemen van archiefruimten. Ook heeft het NA verschillende malen advies uitgebracht over de aanpassing van archiefruimten aan de eisen van Regeling 13. De adviestaak bleek echter slecht te combineren met de ontheffingverlenende taak. Het NA heeft daaruit de consequenties getrokken en geeft niet langer adviezen.

Rijksgebouwendienst

Rond 2000 heeft de toenmalige Rijksarchiefinspectie afspraken gemaakt met de Rijksgebouwendienst (RGD) over het uitvoeren van de archiefwettelijke eisen bij de bouw, verbouwing of inrichting van archiefruimten. Sindsdien betreft de RGD de eisen altijd in projecten voor huisvesting van rijksdiensten, mits de afnemer duidelijk vraagt om een archiefruimte in de zin van de Archiefwet. Bij projecten waarbij de RGD pas in een laat stadium van de bouw betrokken wordt, kan zij niet optimaal adviseren. In andere sectoren dan de rijksoverheid zijn er geen vergelijkbare afspraken met gebouweigenaren over de uitvoering van Regeling 13.

Werkbaar

Het NA en een deel van de lagere overheden geven aan goed te kunnen werken met de huidige eisen waaraan een archiefruimte of een archiefbewaarplaats moet voldoen. Wel uitten zij in een aantal gevallen de wens de tekst en de structuur van Regeling 13 aan te passen. Een ander deel van de centrale en decentrale overheden stelt prijs op het invoeren van prestatie-eisen. De (nog te ontwikkelen) prestatie-eisen schrijven geen specifieke oplossingen voor, maar bieden ruimte aan innovatieve oplossingen. Commissie 13 is ook voorstander van dit idee, dat overigens al terug te vinden is in de huidige Regeling 13. Een optie is bijvoorbeeld het opnemen van een gelijkwaardigheidsartikel.

Uitleg

Er blijkt nog altijd grote behoefte te bestaan aan meer uitleg over de verschillende elementen van Regeling 13. Voor een deel is deze behoefte te herleiden tot de omstandigheid dat vele bestuurders en managers slechts een enkele keer in hun loopbaan beslissingen moeten nemen over de (ver)bouw van een archiefruimte of archiefbewaarplaats.

Kosten

Een ander belangrijk aspect zijn de kosten. De huidige Regeling 13 is het resultaat van afwegingen tussen enerzijds de bescherming van archiefbescheiden tegen reële risico's en anderzijds de kostenbeheersing op de korte en (middel)lange termijn. In Regeling 13 komt

niet altijd even duidelijk naar voren dat deze afweging is gemaakt en wat de effecten op langere termijn zijn.

Handhaving

Erfgoedinspectie

De sector Archieven van de Erfgoedinspectie (EGI) ziet toe op de naleving van Regeling 13 door de centrale overheid. De inspectie geeft ruim voorlichting over Regeling 13, maar toetst de bouw- en inrichtingsplannen voor archiefruimten niet. Ze heeft hiervoor niet de bevoegdheid. Hierdoor kan de inspectie vaak niet meer dan constateren dat er tekortkomingen zijn aan een al gebouwde of ingerichte archiefruimte. Afstemming met de gebouweigenaar van het rijk, de RGD, vindt wel plaats, maar kwam de laatste jaren sporadisch voor. Onder 'afstemming' rekenen we hier bijvoorbeeld het gezamenlijk afleggen van bezoeken aan rijksgebouwen met een archiefruimte. Tijdens deze bezoeken kan vastgesteld worden hoe de partijen de voorschriften in praktijk brengen bij de bouw van een archiefruimte. De technische eisen die de RGD rond 2000 – ter invoering van Regeling 13 – samen met de toenmalige Rijksarchiefinspectie heeft opgesteld, zijn sindsdien ongewijzigd gebleven. Door deze aanpak zijn tekortkomingen slechts achteraf te repareren.

Provinciale archiefinspecties

In tegenstelling tot de rijksarchiefinspecteurs worden de provinciale archiefinspecteurs, op grond van de provinciale archiefverordeningen, wel betrokken bij de bouw en de inrichting van archiefruimten. Voor archiefbewaarplaatsen is deze betrokkenheid wettelijk geregeld (zie bijvoorbeeld artikel 33 Archiefwet); gemeenten en waterschappen leggen hun plannen ter goedkeuring voor aan gedeputeerde staten. Hierdoor hebben de provinciale archiefinspecteurs een flinke greep op de bouw en inrichting van archiefruimten en archiefbewaarplaatsen.

Twee functies

Ook bij de provinciale archiefinspectie is er sprake van vermenging van de functies toezicht en advies. Daar staat tegenover dat deze combinatie bij de bouw van archiefruimten en archiefbewaarplaatsen wel resulteert in het voorkómen van ongewenste situaties die hoge herstelkosten met zich mee brengen.

In het overleg tussen Erfgoedinspectie en de inspecteurs van provincies en gemeenten kwam eveneens naar voren dat de twee functies - toezicht en advies - eigenlijk onvereenigbaar zijn, in het bijzonder bij private bedrijven die opslagruimte aan overheidsorganisaties aanbieden. Een nieuwe beleidslijn moet de kans op rolconflicten verkleinen.

Harmonisatie

De verschillende aanpakken overziende, vraagt Commissie 13 zich af of deze niet geharmoniseerd kunnen worden. Dit kan door vergunningverlening bij alle overheidslagen voor zowel archiefruimten als archiefbewaarplaatsen wettelijk voor te schrijven. De inspecties zouden de vergunningen namens de minister of gedeputeerde staten kunnen afgeven.

Het vergunningenstelsel van de archiefwetgeving zou gecoördineerd moeten worden met het bouwvergunningenregime op grond van de Woningwet. Zo is er ook coördinatie met het vergunningenstelsel van de Monumentenwet of van de milieuwetgeving. Dit leidt ertoe dat er geen bouwvergunning wordt afgegeven zolang de specifieke vergunning niet is verleend. Bijvoorbeeld een monumentenvergunning.

Effectiviteit

Deugdelijk beheer

Regeling 13 geeft vrijwel uitsluitend aandacht aan bouwkundige en installatietechnische aspecten. Maar zelfs als de voorgeschreven voorzieningen zijn aangebracht, is de effectiviteit hiervan sterk afhankelijk van deugdelijk onderhoud en andere beheersmaatregelen. Zo kan een archiefruimte of archiefbewaarplaats geheel volgens Regeling 13 voorzien zijn van een zelfsluitende deur die voldoet aan de NEN-norm. Maar als deze deur in open stand vastgeklemd wordt, gaat het effect van brandpreventie teniet. Commissie 13 vindt daarom dat de technische voorzieningen aangevuld moeten worden met structurele beheersmaatregelen, bij voorkeur vastgelegd in een beheersschema. Dit schema is niet vrijblijvend en moet daarom ten minste zijn grondslag vinden in de archiefbeheersregels van elke overheidsorganisatie. De organisatie moet uiteraard naleving van dit plan borgen.

Uitgestelde archiefoverdracht

Een ander aspect dat het effect van Regeling 13 ondergraaft, is de uitgestelde archiefoverdracht aan (de beheerder van) een archiefruimte. Hierdoor blijft het archief in een kantooromgeving liggen, waardoor het veel minder goed beveiligd is tegen de risico's genoemd in Regeling 13. Maar de regeling is volgens Commissie 13 niet het instrument om hiertegen op te treden. De overheidsorganisaties zelf moeten een overdrachtregime opstellen en toezien op de uitvoering daarvan.

Uitbreiding van Regeling 13?

Volgens de definitie van de Archiefwet (artikel 1, lid 1 onder e) is een archiefruimte bestemd voor de bewaring van blijvend te bewaren archief. In de praktijk echter worden in een archiefruimte zowel blijvend als tijdelijk te bewaren archief opgeslagen, meestal dwars

door elkaar heen. Het daar opgeslagen archief is doorgaans niet geselecteerd, of kan niet geselecteerd worden. Er zijn echter overheidsorganisaties die wel hun archief selecteren en hun tijdelijk te bewaren archief in een ander soort ruimte kunnen en willen opslaan. Aan zo'n opslagruimte kunnen lichtere eisen gesteld worden dan aan een archiefruimte. Kosten en capaciteitsproblemen liggen vaak aan deze keuze ten grondslag.

Drietrapsregeling

De vraag doet zich voor of het pakket lichtere eisen voor een archiefopslagruimte ook in Regeling 13 vastgelegd moet worden, of dat deze eisen een andere grondslag moeten krijgen. Commissie 13 is op dit punt niet eensgezind. Een deel wil de afzonderlijke eisen opnemen in Regeling 13. Hierdoor ontstaat een drietrapsregeling voor:

- a. archiefopslagruimte: lichte eisen voor uitsluitend de opslag van tijdelijk te bewaren archiefbescheiden;
- b. archiefruimte: zwaardere eisen voor blijvend te bewaren archiefbescheiden tot het moment van overbrenging en eventueel voor de opslag van tijdelijk te bewaren archiefbescheiden;
- c. archiefbewaarplaats: de zwaarste eisen voor de blijvende bewaring van archiefbescheiden; tijdelijk te bewaren archiefbescheiden komen hierin niet voor.

Andere commissieleden voelen hier niet veel voor, omdat de voorgestelde eisen voor een archiefopslag naar hun mening te weinig afwijken van de bestaande wettelijke regels voor archiefruimten. Deze commissieleden zijn niet tegen aparte eisen voor een archiefopslagruimte, maar vinden dat deze beter een plaats kunnen krijgen in de archiefbeheersregels van overheidsorganisaties. Bij de uitbesteding van archiefopslag aan particuliere opslagbedrijven, zou de zorgdrager deze eisen als voorwaarden moeten opnemen in de overeenkomst.

Computerruimten

De ROAG-richtlijn van de Rijksgebouwendienst bevat slechts enkele basale eisen voor computerruimten. De richtlijn stelt geen eisen aan centrale computerruimten waarin zich massale computerbestanden bevinden, zoals bij de Belastingdienst. Grote archiefbeheerders als het Nationaal Archief hebben nog geen ervaring met de toepassing van internationale normen, zoals ISO 17799 of TIA-942 (2005)⁶. Nader onderzoek is nodig om te kunnen bepalen of deze normen voldoen en of ze een grondslag in Regeling 13 moeten krijgen.

⁶ *Telecommunications Infrastructure Standard for Data Centers (TIA-942, april 2005).*

7. Relatie met andere erfgoedsectoren

Meer bekendheid

Ook andere erfgoedsectoren moeten waardevol geachte objecten bewaren voor de langere termijn. En ook daar zijn goede bewaarcondities vereist.

De fysieke bewaarcondities zijn echter bij de andere erfgoedsectoren minder en niet wettelijk genormeerd. Volgens onze informatie⁷ bestaan er geen uitgewerkte normen voor de kwaliteit van archeologische depots. Voor de rijksmusea bestaan wel uitgewerkte normen voor de kwaliteit van depots, maar deze gaan niet zo ver als die voor archiefbewaarplaatsen en zijn ook niet wettelijk verankerd. In bepaalde sectoren van de museumwereld wordt een pendant van Regeling 13 node gemist, omdat de bouw of renovatie van depots volgens de regels telkens bevochten moet worden op bedrijfs-economische overwegingen. Ook bij wetenschappelijke bibliotheken kan Regeling 13 in een behoefte voorzien.

Integratie van bewaarplaatsen

Naast integratie van de normen is er nog veel te winnen met integratie van bewaarplaatsen. Het recent geopende Stadsdepot van Dordrecht, dat fungeert als gemeenschappelijke bewaarplaats voor archeologische, museale en archiefobjecten, is een goed voorbeeld.

Bij de bouw van het Stadsdepot golden de wettelijke eisen voor archiefbewaarplaatsen als uitgangspunt. Door integratie van de bewaarfunctie is het mogelijk om de diverse collecties zowel inhoudelijk (toegankelijkheid) als beheersmatig (klimaatbeheersing, beveiliging, energiehuishouding) beter en goedkoper te bewaren.

Als de erfgoedsector de bouw en inrichting van bewaarplaatsen beter op elkaar afstemt, inclusief de eisen die hiervoor gelden, kan de sector meer als eenheid optreden en voor de bouwwereld een partij met meer gewicht worden.

Onderzoek depotnormen

Een recent onderzoek werkt een aantal van deze bevindingen uit⁸. Een van de conclusies is dat de normering in de vier sectoren zeer ongelijkmatig is en op verschillende manieren is vormgegeven (juridisch, zelfregulerend). Het rapport spreekt zich uit voor vaststelling van wettelijke minimumnormen voor alle erfgoedsectoren, gebaseerd op artikel 13 van het Archiefbesluit. Verder pleit het rapport voor de bouw en inrichting van gemeenschappelijke erfgoeddepots naar het voorbeeld van het Stadsdepot in Dordrecht.

⁷ Ontleend aan: Kwaliteitsnorm Nederlandse archeologie (2005), hoofdstuk 7 (deponeren).

⁸ E.M.M.Schieveld, *Erfgoeddepots en Regelgeving. Een onderzoek naar de bestaande depotnormen voor de erfgoedsectoren Archieven, Archeologische collecties en Monumenten*, augustus 2006.

8. Conclusies en aanbevelingen

Op basis van haar bevindingen over implementatie, uitvoering en handhaving van Regeling 13, trekt Commissie 13 nu haar conclusies. Bij elke conclusie geeft ze een of meer aanbevelingen voor zowel beleid als regelgeving.

Nut en noodzaak van Regeling 13

Conclusie 1

Commissie 13 is overtuigd van het nut en de noodzaak van Regeling 13. De gedachtevorming over een eventuele uitbreiding van de regeling met eisen voor de fysieke beveiliging van computerruimten is nog niet afgerond.

Het treffen van preventieve voorzieningen die het natuurlijke verval en de verschillende bedreigingen van de erfgoedarchieven tegengaan, is zinvol en profijtelijk. Conserveringsoperaties achteraf, als deze al mogelijk zijn, vormen geen zinnig alternatief. Bovendien zijn ze voor het ministerie van OCW buitengewoon kostbaar. Ook vanuit een oogpunt van bedrijfsvoering is de regeling van belang. Dit geldt vooral voor de informatiebeveiliging. Omdat een archiefruimte tegen allerlei bedreigingen bestand moet zijn, kan de overheidsinformatie daar veilig opgeslagen worden. Het is nog onvoldoende bekend welke internationale normen geschikt zijn voor de fysieke beveiliging van computerruimten.

Aanbeveling 1

Commissie 13 beveelt de minister ten zeerste aan Regeling 13 te continueren en hierbij de in het tekstvoorstel aangebrachte verbeteringen te betrekken (zie bijlagen A en B). Ze raadt de minister verder aan bij een volgende wijziging van de regeling te onderzoeken of daarin aanvullende eisen voor computerruimten opgenomen moeten worden.

Uitvoering van Regeling 13

Conclusie 2

Regeling 13 is nog niet of niet volledig uitgevoerd. Ook is Regeling 13 bij slechts een deel van de overheidsorganisaties bekend. Gezien het nut en de noodzaak van de regeling is dit ontoelaatbaar.

Ondanks het feit dat Regeling 13 voorbouwt op eerdere, vergelijkbare regelingen, is zij nog niet of niet volledig uitgevoerd. Bij een deel van de centrale overheid is Regeling 13 nog steeds onbekend. Commissie 13 betreurt dit en vindt de slechte naleving ontoelaatbaar. Ook waar Regeling 13 (deels) bekend is, is nadere uitleg over de bedoeling en de regels van Regeling 13 noodzakelijk. Dit geldt niet alleen voor de archiefruimten, die zich buiten de erfgoedsector bevinden, maar ook voor een deel van de archiefbewaarplaatsen, die

beheerd worden door de erfgoedsector. Wel is voor een succesvolle invoering een kwaliteitsverbetering van de regeling nodig (zie verderop).

Aanbeveling 2

Commissie 13 dringt er bij de minister op aan een plan op te stellen voor een spoedige en brede uitvoering van Regeling 13. Een goed communicatieplan om de regeling bij alle overheden te promoten en ingang te doen vinden, moet daarvan onderdeel zijn. De inspecties moeten de implementatie monitoren en daarover aan de minister en gedeputeerde staten rapporteren.

Conclusie 3

De uitvoerbaarheid van de regeling kan door een aantal ingrepen sterk verbeterd worden. Voor bepaalde categorieën overheidsorganisaties is de regeling te zwaar.

De specifieke, oplossingsgerichte bouwvoorschriften in Regeling 13 doen afbreuk aan de uitvoerbaarheid daarvan. Deze conclusie geldt vooral voor het deel dat eisen stelt aan archiefruimten, omdat deze zich in een dynamische kantooromgeving bevinden. Commissie 13 vindt dat resultaatgerichte normen (prestatie-eisen) meer mogelijkheden bieden het doel te bereiken. Bovendien sluit Regeling 13 hierdoor beter aan op de methodiek van het Bouwbesluit 2003, waarop Regeling 13 een aanvulling is. Vereenvoudiging en onderbouwing zijn eveneens nodig. Vooral voor de kleinere organisaties en organisaties met een minieme overheidstaak gaan de eisen van Regeling 13 te ver.

Aanbeveling 3

Commissie 13 dringt er bij de minister op aan de oplossingsgerichte bouweisen in Regeling 13 waar mogelijk te vervangen door prestatie-eisen, volgens het tekstvoorstel in bijlage A, en daarnaast de uitvoerbaarheid te verbeteren door vereenvoudiging en verwijzing naar de risico's.

In de archiefwetgeving moet de bevoegdheid neergelegd worden sommige groepen overheidsorganisaties te ontheffen van de verplichting (geheel) aan de eisen te voldoen. Wel moeten de risico's door alternatieve voorzieningen afdoende beperkt worden.

Conclusie 4

Uitbesteding van opslag van archieven aan derden heeft voordelen. Een aanvullend juridisch kader ontbreekt nog.

Overheden geven om verschillende redenen steeds vaker de voorkeur aan uitbesteding van de opslag van zowel tijdelijk als blijvend te bewaren archiefbescheiden. Commerciële opslagbedrijven spelen hierop in. De archiefinspecties zien ook voordelen in deze ontwikkeling, omdat hiermee een alternatief ontstaat voor tekort aan kwaliteit en

capaciteit van 'eigen' archiefruimte. Voorwaarde is wel dat de commerciële bedrijven en de overige aanbieders aan de wet voldoen. Dat is echter een probleem; nog weinig bedrijven voldoen aan de wettelijke eisen voor de bouw en inrichting van archiefruimten. Hierbij komt dat de opslagruimten bij deze bedrijven een aanzienlijk grotere oppervlakte en hoogte hebben dan de archiefruimten in de overheidskantoren. Dit vormt een extra risico voor de brandveiligheid.

Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor het naleven van de wettelijke eisen. Hiervan uitgaande is een branchegerichte aanpak voor de zorgdragers als opdrachtgever en voor de archiefinspecties een groot voordeel. Inmiddels is een Overlegorgaan commerciële archiefbeheerders opgericht.

Volgens Commissie 13 verzet de Archiefwet zich niet tegen het uitbesteden van de opslag. Enige onduidelijkheid bestaat hierover wel, bijvoorbeeld over de opslag en het toezicht daarop in het buitenland.

Aanbeveling 4

Commissie 13 dringt er bij de minister op aan na te gaan of, en zo ja hoe de branche van opslagbedrijven zichzelf zo kan organiseren en reguleren dat de opslag van erfgoedarchief op een verantwoorde wijze plaatsvindt. Verder zou de minister meer duidelijkheid moeten geven over de juridische knelpunten en de juridische vormgeving bij de opdrachtverlening aan commerciële bedrijven.

Conclusie 5

De uitvoering van Regeling 13 is gebaat bij het inschakelen van gespecialiseerde bouwadviesbureaus.

Bij de uitvoering van Regeling 13 verwacht Commissie 13 voordelen van een grotere bijdrage van bouwadviesbureaus gespecialiseerd in de erfgoedsector. Vooral bij de sector Archieven van de Erfgoedinspectie voorziet deze bijdrage in een behoefte, omdat de EGI slechts achteraf toetst. Het is Commissie 13 gebleken dat er nog geen rol is weggelegd voor gecertificeerde bedrijven.

Aanbeveling 5

Commissie 13 beveelt de minister aan te onderzoeken of de bouwadviesbedrijven met een specialisatie in de erfgoedsector een grotere plaats bij de uitvoering van de regeling kunnen krijgen. Hiertoe zou de sector wel veel meer dan nu moeten samenwerken.

Handhaving van Regeling 13

Conclusie 6

Een flexibeler Regeling 13 draagt via een grotere uitvoerbaarheid bij aan een betere handhaving van de normen. Wel vereist een opener regeling een andere expertise van de inspecties. Meer afstemming en kennisdeling tussen de inspecties is nodig.

Commissie 13 pleit voor een flexibeler regeling, waarbij technische bouweisen en andere voorschriften zoveel mogelijk vervangen worden door prestatie-eisen. Uitvoering van de aanbevelingen van de inspecties wordt hierdoor gemakkelijker, omdat er meer keuzen zijn voor het bereiken van het doel.

Dit soort regelgeving vraagt een andere expertise van de archiefinspecties, onder andere bij het vervullen van hun voorlichtingstaak. Zo is grotere kennis vereist van de kwaliteitsnormen en van de kwaliteitskeuringen.

Ook kunnen de inspecties, nog meer dan ze al doen, afstemmen met de gebouweigenaren, zoals de Rijksgebouwendienst, en met de gemeentelijke milieu- en bouwinspecties.

Aanbeveling 6

Commissie 13 dringt er bij de opdrachtgevers van de archiefwettelijke toezichthouders op aan deze tijdig bij te scholen, om hun kennis en competenties af te stemmen op het werken met prestatie-eisen.

Conclusie 7

Hoewel de werkwijzen van de inspecties meer en meer op elkaar worden afgestemd, zijn er nog steeds grote verschillen.

Aanbeveling 7

Commissie 13 beveelt aan de werkwijzen van de inspecties, ook in juridische zin, beter op elkaar af te stemmen. Vergunningverlening of een meldingsplicht voor de organisaties die een archiefruimte of archiefbewaarplaats bouwen of inrichten, zou tot meer harmonisatie leiden. En bovendien de inspecties meer greep geven op het bouwproces.

Effectiviteit van Regeling 13

Conclusie 8

Het effect van de toepassing van Regeling 13 hangt sterk af van beheer en gebruik van de archiefruimte of -bewaarplaats. Ook als de voorzieningen die Regeling 13 voorschrijft uitgevoerd zijn, hangt het effect van die voorzieningen sterk af van het beheer ervan en van de omgang met de archiefbescheiden in de archiefruimte of -bewaarplaats.

Een voorbeeld: een tijdens kantoortijden openstaande deur, doet het effect van een klimaatinstallatie teniet.

Commissie 13 vindt daarom dat de zorgdragers in hun beheersregels voorschriften over het beheer en gebruik van de archiefruimte en/of archiefbewaarplaats zouden moeten opnemen. Op grond hiervan kunnen beheersinstrumenten als werkinstructies, procedures of plannen opgesteld worden (bijvoorbeeld een calamiteitenplan).

Aanbeveling 8

Commissie 13 dringt er bij de minister op aan te bevorderen, dat de overheidsorganisaties voorschriften over het beheer en gebruik van archiefruimten en archiefbewaarplaatsen opnemen in hun beheersregels.

Conclusie 9

Integratie van Regeling 13 in het Bouwbesluit 2003 heeft voordelen, maar is niet haalbaar. Een betere afstemming met het Bouwbesluit is wel zinvol.

Commissie 13 heeft de voor- en nadelen afgewogen van integratie van Regeling 13 met het Bouwbesluit. In eerste instantie heeft zij hierover negatief geadviseerd. Naar aanleiding van reacties op het conceptadvies heeft Commissie 13 nog eens gekeken naar het vraagstuk, ditmaal in overleg met het directoraat-generaal Wonen van het ministerie van VROM. Integratie heeft onmiskenbaar een minder versnipperde bouwregelgeving als voordeel. Dit kan de uitvoering en de handhaving van Regeling 13 ten goede komen. De partijen die betrokken zijn bij de uitvoering kunnen daar baat bij hebben, omdat ze goed bekend zijn met het Bouwbesluit. Bovendien is bij integratie de handhaving niet langer verdeeld over twee inspecties (gemeentelijk bouwtoezicht en de erfgoedinspecties), maar is alleen het gemeentelijk bouwtoezicht verantwoordelijk voor handhaving tijdens het gehele bouwproces.

Hiertegenover staat dat het Bouwbesluit slechts bouwtechnische eisen van algemene strekking stelt en dat Regeling 13 zowel bouwtechnische als inrichtingseisen van een specifieke strekking bevat. Ook op andere taakgebieden zijn specifieke bouweisen buiten het bouwbesluit gehouden (bijvoorbeeld bij gevangenissen).

Een diepgaander probleem is de doelstelling van het Bouwbesluit. Gebaseerd op de Woningwet, is het Bouwbesluit gericht op de bescherming van veiligheid en gezondheid van mensen, en niet op de bescherming van erfgoed. Door dit principiële verschil passen de beide regelingen slecht bij elkaar.

Hoewel integratie van Regeling 13 in het Bouwbesluit zeker voordelen heeft, lijkt het Commissie 13 al met al niet erg zinvol de mogelijkheden naar integratie verder te onderzoeken. Realisatie van dat doel zal nauwelijks haalbaar zijn. Wel heeft Commissie 13 ernaar gestreefd om de wijze van regelgeving (meer prestatie-eisen) en de opbouw van Regeling 13 (volgens risico) beter op die van het Bouwbesluit af te stemmen.

Aanbeveling 9

Commissie 13 raadt de minister af de mogelijkheden tot integratie van Regeling 13 in het Bouwbesluit te onderzoeken. Ze beveelt de minister aan Regeling 13 beter op de methodiek van het Bouwbesluit aan te laten sluiten, conform het voorstel van Commissie 13.

Conclusie 10

Erfgoedsectoren moeten ook bij de bouw en het beheer van erfgoeddepots meer samenwerken. De erfgoedsector krijgt dan, als opdrachtgever én beheerder, meer armslag.

De erfgoedsectoren maken nog te weinig gebruik van gemeenschappelijke normen. Terwijl dit zeker bij erfgoeddepots juist zeer voor de hand ligt. Intensievere samenwerking van de verschillende erfgoedsectoren (collecties, archeologie, monumenten, archieven) moet tot een krachtiger 'erfgoedveld' leiden. Commissie 13 vindt dat de normen van Regeling 13 een goede basis bieden voor een gemeenschappelijke normering voor erfgoeddepots. Deze normering moet gebruikt worden bij de bouw en inrichting van al dan niet gemeenschappelijke erfgoeddepots. Het stadsdepot van Dordrecht is hiervan een voorbeeld.

Aanbeveling 10

Commissie 13 beveelt de minister krachtig aan het gebruik van Regeling 13 bij de andere erfgoedsectoren en bij het bibliotheekwezen te stimuleren.

Conclusie 11

Regeling 13 wordt mogelijk minder goed uitgevoerd, omdat in een archiefruimte doorgaans ook tijdelijk te bewaren archief staat. Voor bouw en inrichting van archiefruimten voor tijdelijk te bewaren archiefbescheiden zijn lichtere eisen voldoende.

In sommige situaties kan een overheidsorganisatie haar archief selecteren naar tijdelijk en blijvend te bewaren archief. Dit is vooral mogelijk bij uitvoerende organisaties. Commissie 13 acht het nuttig in deze gevallen specifieke eisen te stellen aan de opslagruimten die (uitsluitend) tijdelijk te bewaren archief herbergen. Dit moeten lichtere eisen zijn dan Regeling 13 voorschrijft voor archiefruimten, die immers bestemd zijn voor de opslag van blijvend te bewaren archief. Commissie 13 is echter niet eensgezind in haar opvattingen of aan die eisen een wettelijke grondslag in Regeling 13 gegeven moet worden of niet.

Aanbeveling 11

Commissie 13 verzoekt de minister te bevorderen dat een aantal basiseisen voor bouw en inrichting wordt opgesteld voor opslagruimten voor tijdelijk te bewaren archiefbescheiden. Deze eisen zouden een ruime bekendheid moeten krijgen en bij de overheidsorganisaties in werking moeten treden in of via de (interne) beheersregels. De eisen moeten in de overeenkomsten met de opslagbedrijven opgenomen worden.

Bijlage A

Voorstel herziene Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen

[Datum, nr./WJZ]

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, ###,

Gelet op artikel 13, vierde lid, van het Archiefbesluit 1995,

Besluit:

I. Algemeen

Artikel 1

Deze regeling verstaat onder:

- a. de minister: de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- a1 archiefruimte: een ruimte zoals bedoeld in artikel 1 onder e van de wet;
- a2 archiefbewaarplaats: een bewaarplaats zoals bedoeld in artikel 1 onder f van de wet;
- b. gebouw: een gebouw als bedoeld in de Woningwet;
- c. archiefgebouw: een gebouw of een deel van een gebouw bestemd voor de bewaring en/of raadpleging van archiefbescheiden als bedoeld in artikel 1 onder c van de wet. Het onderdeel archiefbewaarplaats respectievelijk depot wordt, gelet op de aard van de werkzaamheden, conform het Bouwbesluit artikel 1.1 lid 3 en 4, ondergebracht in de functiecategorie lichte industriefunctie;
- d. depot: een gedeelte van een archiefbewaarplaats dat door brandwerende inwendige scheidingsconstructies van een of meer andere gedeelten van die archiefbewaarplaats is gescheiden.

Artikel 2

Met de in deze regeling genoemde technische producteisen worden gelijkgesteld technische producteisen die worden gesteld in een andere lidstaat van de Europese Unie dan wel in een staat die partij is bij de overeenkomst inzake de Europese Economische Ruimte, en die ten minste een gelijkwaardig kwaliteitsniveau van het product waarborgen, mits daarbij een geldig rapport wordt overlegd waaruit blijkt dat de producten aan die eisen voldoen en dat het rapport is opgemaakt door een beproevingslaboratorium dat voldoet aan NEN-EN-ISO/IEC 17025:2005 en NEN-EN-ISO/IEC 17025:2005/C1:2006.

Artikel 3

Aan een in deel I, II of III van deze Regeling opgenomen voorschrift dat moet worden toegepast om te voldoen aan een eis voor een archiefruimte of archiefbewaarplaats, hoeft niet te worden voldaan, als het bouwwerk of het betrokken gedeelte daarvan,

voor zover anders dan door toepassing van dat voorschrift, ten minste dezelfde mate van veiligheid, bescherming tegen water, klimaatbeheersing en milieuhygiëne biedt als beoogd is met het betrokken voorschrift.

Artikel 4

De opdrachtnemer bij de bouw en verbouwing, de inrichting en de herinrichting van archiefruimten of archiefbewaarplaatsen dient bij een beroep op gelijkwaardigheid deze door middel van certificering door een onafhankelijk beproevingslaboratorium of onderzoeksbureau aan te tonen.

Artikel 5

Over het beheer van hun archiefruimten en/of archiefbewaarplaatsen en de aldaar berustende archiefbescheiden stellen de zorgdragers eisen vast in hun archiefbeheersregels. Artikel 27, 30 en 35 van de Archiefwet alsmede artikel 14 van het Archiefbesluit zijn van toepassing.

Artikel 6

Het gebouw waarin een archiefruimte en /of archiefbewaarplaats is of wordt gevestigd, is door zijn locatie, aard en bouwwijze zo goed mogelijk gevrijwaard van risico's van brand, overstroming en vochtindringing door opkomend grond-, regen- en rioolwater.

Artikel 7

De archiefruimte en de archiefbewaarplaats worden uitsluitend gebruikt voor de bewaring van archiefbescheiden.

Artikel 8

1. In een archiefruimte en een archiefbewaarplaats bevinden zich geen materialen en apparaten die de temperatuur en de luchtvochtigheid nadelig kunnen beïnvloeden, brandgevaar veroorzaken, dan wel insecten of micro-organismen kunnen aantrekken.
2. Er zijn geen bouw- en afwerkmaterialen toegestaan waaruit schadelijke gassen kunnen vrijkomen of die op andere wijze schade aan de archiefbescheiden kunnen veroorzaken of waarvan een redelijk vermoeden bestaat dat zij in de toekomst schade kunnen veroorzaken.

Artikel 9

Bij ondergronds bouwen dient aangetoond te worden dat de waterindringing in het bouw materiaal, gemeten volgens ISO-DIS 7031 voor beton of NPR 2877 en/of NEN 2778 voor andere bouwmaterialen, een waarde heeft die onschadelijk is voor de bewaring van archiefbescheiden.

Artikel 10

In een archiefruimte en een archiefbewaarplaats of -depot geldt een rookverbod.

Artikel 11

1. De minister kan met betrekking tot archiefruimten bestemd voor de bewaring van de in artikel 23, eerste en tweede lid, en artikel 41, eerste lid van de Archiefwet 1995 bedoelde archiefbescheiden, en met betrekking tot de rijksarchiefbewaarplaatsen in een bijzonder geval ontheffing verlenen van een of meerdere voorschriften van deze regeling.
2. Gedeputeerde staten kunnen met betrekking tot andere archiefruimten of archiefbewaarplaatsen dan als bedoeld in het eerste lid, in een bijzonder geval ontheffing verlenen van een of meer voorschriften van deze regeling.
3. Aan een ontheffing als bedoeld in het eerste of het tweede lid, worden voorschriften verbonden die een gelijkwaardige dan wel compenserende voorziening beogen.

II. Archiefruimten

A. Voorschriften veiligheid

Constructiesterkte

Artikel 12

De variabele vloerbelasting van een archiefruimte is berekend op het maximale gewicht van de daarop staande inrichting met archiefbescheiden.

Brandpreventie en brandbeperking

Artikel 13

1. Een archiefruimte met een oppervlakte groter dan 300 m² en hoger dan 3 m wordt voorzien van een automatische blusinstallatie als omschreven in artikel 15.
2. De in- en uitwendige scheidingsconstructies hebben een brandwerendheid van 60 minuten overeenkomstig NEN 6069, dan wel voor zover van toepassing NEN 6071, 6072 of 6073.
3. De ventilatiekanalen zijn voorzien van brandkleppen die voldoen aan NEN-EN 1366-1 en NEN-EN 1366-2.
4. De bijdrage tot de brandvoortplanting van de scheidingsconstructies voldoet ten minste aan klasse 2 NEN 6065.
5. De klimaatapparatuur (indien toegepast) is buiten de archiefruimte geplaatst.
6. De toegangsdeuren zijn zelfsluitend.
7. Buiten bedrijfsuren is de archiefruimte spanningsvrij, met uitzondering van de zwakstroominstallatie benodigd voor bewaking, meet- en regeltechniek.
8. Kabels, leidingen en kanalen zijn alleen voor noodzakelijke voorzieningen in de archiefruimte zelf toegestaan.

Artikel 14

1. Archiefstellingen staan op een afstand van ten minste 50 cm van deurkozijnen en andere doorvoeringen door scheidingswanden. Binnen deze afstand mogen geen brandbare materialen opgeslagen worden. Deze zone is blijvend zichtbaar gemarkeerd.
2. De bijdrage tot de brandvoortplanting van de inrichting voldoet aan klasse 2 NEN 6065.

Brandbestrijding

Artikel 15

1. Een archiefruimte met een oppervlakte groter dan 300 m² en een hoogte van meer dan 3 m is voorzien van een sprinklerinstallatie met een droge-leidingensysteem. Het sprinklersysteem bestaat uit sprinklers aan het plafond en in de stellingen of rekken. De archiefruimte is tevens voorzien van rookmelders en een brandmeldinstallatie inclusief automatische doormelding naar de brandweer. De brandmeldinstallatie wordt met grote regelmaat automatisch getest. De brandmeldinstallatie wordt verder beheerd en onderhouden conform NEN 2654-1, deel 1. Iedere archiefruimte met een omvang kleiner dan 900 m³ is voorzien van een automatische brandmeldinstallatie met een doormelding naar de meldkamer. De brandmeldinstallatie wordt beheerd en onderhouden conform NEN 2654-1, deel 1.
3. In of in de nabijheid van iedere archiefruimte zijn brandslanghaspels en/of droge blusleidingen aanwezig. Bij droge blusleidingen is de aansluiting buiten de archiefruimte. Als een brandslanghaspel zich in de archiefruimte bevindt, is artikel 17 lid 2, van toepassing.
4. In iedere archiefruimte zijn draagbare blustoestellen aanwezig waarvan de blusstof geen schade toebrengt aan de archiefbescheiden. Poederblussers zijn niet toegestaan.

Inbraakpreventie

Artikel 16

1. Toegangsdeuren en hang- en sluitwerk daarop voldoen aan NEN 5088 en 5089 klasse 3.
2. Een externe scheidingsconstructie en de toegepaste gevelelementen voldoen aan NEN 5096, weerstandsklasse 4 of hoger.

B. Voorschriften bescherming tegen wateroverlast

Artikel 17

1. Een archiefruimte is beschermd tegen elke vorm van wateroverlast.
2. In een archiefruimte die zich deels of geheel beneden het maaiveld bevindt, zijn watermelders aanwezig die zijn voorzien van een doormelding via het gebouwbeheerssysteem, het beveiligingssysteem of het installatiebeheerssysteem. Voor een archiefruimte uitgerust met een sprinklerinstallatie, geldt dezelfde verplichting.
3. Toegestane kabels en leidingen zijn als opbouw uitgevoerd en worden door de wand onder het plafond doorgevoerd.

Artikel 18

Een sprinklerinstallatie van het type 'Deluge' of uitgevoerd met open sprinklerkoppen is niet toegestaan.

Artikel 19

Archiefstellingen staan niet onder watervoerende leidingen.

C. Voorschriften gunstig milieu en klimaat

Artikel 20

1. Vloeren, wanden en plafonds worden glad, vlak en stofvrij afgewerkt.
2. De klimaatapparatuur (indien toegepast) is zodanig uitgevoerd dat er via de kanalen geen water, stof, vuil en ongedierte kunnen doordringen in de archiefruimte.

Artikel 21

1. Bij plaatsing van archiefstellingen langs een buitenmuur en langs radiatoren is een afstand van ten minste 20 cm vereist.
2. Bij plaatsing van archiefstellingen langs een binnenmuur is een afstand van 10 cm vereist.
3. De afstand tussen de inhoud van het bovenste legbord en het plafond is ten minste 30 cm.
4. De afstand tussen de verrijdbare archiefstellingen in gesloten toestand is ten minste 5 cm.

Artikel 22

1. De relatieve luchtvochtigheid heeft een zo constant mogelijke waarde liggend tussen de 30 en de 55%. De temperatuur mag variëren tussen de 16 en 20°C. Een overschrijding tot 25°C gedurende ten hoogste 10 etmalen per jaar is toegestaan.
2. Een archiefruimte is voorzien van een thermometer en een hygrometer. Haarhygrometers zijn niet toegestaan. Alle meetapparatuur wordt regelmatig gecontroleerd en uitgelezen.
3. De luchtinhoud van een archiefruimte wordt ten hoogste eenmaal per etmaal ververs.
4. De bewaring van archiefbescheiden op een andere drager dan papier geschiedt onder de condities als omschreven in artikelen 41 en 43.

III. Archiefbewaarplaatsen

A. Voorschriften veiligheid

Constructiesterkte

Artikel 23

De in- en uitwendige scheidingsconstructies worden uitgevoerd in gewapend beton in kwaliteiten als omschreven in NEN 6720 of gelijkwaardig materiaal, als volgt:

- a. het materiaal van de in- en uitwendige scheidingsconstructies heeft een massa van minimaal 625 kg/m³;
- b. de bouwconstructies zijn bestand tegen belastingen zoals bepaald volgens NEN 6702. Daarbij geldt dat de bouwconstructies bij calamiteiten de belastingen tenminste 120 minuten weerstaan zonder te bezwijken.

Brandpreventie en brandbeperking

Artikel 24

Indien de oppervlakte van een archiefbewaarplaats groter is dan 300 m² bij een maximale hoogte van 3 m, wordt deze in depots verdeeld. Als de archiefbewaarplaats niet in depots wordt verdeeld, wordt een automatische blusinstallatie aangebracht, als omschreven in artikel 30, vierde lid.

Artikel 25

1. De deuren van een archiefbewaarplaats zijn zelfsluitend, naar buiten draaiend uitgevoerd en 120 minuten brandwerend. De toegangen tot de archiefbewaarplaats kunnen zijn voorzien van een extra, zelfsluitende loopdeur.
2. Bij toepassing van een extra, zelfsluitende loopdeur, mag de deur uitgevoerd zijn met een kleefmagneet met rookmelders.

Artikel 26

Ramen zijn in een archiefbewaarplaats niet toegestaan.

Artikel 27

1. De in- en/of uitwendige scheidingsconstructies van een archiefbewaarplaats, inclusief alle daarin aangebrachte voorzieningen, hebben een brandwerendheid van tenminste 120 minuten, bepaald volgens NEN 6069, dan wel voor zover van toepassing NEN 6071, NEN 6072 en NEN 6073.
2. Met betrekking tot de brandkleppen in de luchtbehandelingkanalen zijn NEN-EN 1366-1 en 1366-2 van toepassing.
3. De hoofd draagconstructie van het gebouw, voor zover van belang voor de archiefbewaarplaats, bezit een brandwerendheid op het criterium van bezwijken van tenminste 120 minuten, berekend volgens NEN 6069, dan wel voor zover van toepassing NEN 6071, NEN 6072 en NEN 6073.

4. Voor archiefbescheiden die schade kunnen veroorzaken aan andere archiefbescheiden worden afzonderlijke depots ingericht.
5. De bijdrage tot brandvoortplanting van wanden en plafonds van de archiefbewaarplaats voldoet aan klasse 2 volgens NEN 6065.
6. De maatgevende rookdichtheid bepaald volgens NEN 6066 bedraagt ten hoogste 10 m^{-1} .
7. De bepaling van ontvlambaar zijn en de bijdrage tot brandvoortplanting van de vloer van een archiefbewaarplaats voldoet aan de klasse T volgens NEN 1775.

Artikel 28

Door de archiefbewaarplaats zijn geen kabels, leidingen en kanalen gevoerd die dienst doen als voeding- of afvoerleiding voor andere ruimten dan de archiefbewaarplaats, of voor een op een andere verdieping gelegen depot van de archiefbewaarplaats, ongeacht de aard van die kabels, leidingen en kanalen.

Artikel 29

1. De bijdrage tot brandvoortplanting van de inrichting van de archiefbewaarplaats voldoet aan het gestelde voor klasse 4 volgens NEN 6065.
2. De maatgevende rookdichtheid van de inrichting, bepaald volgens NEN 6066, bedraagt ten hoogste 10 m^{-1} .
3. Archiefstellingen staan op een afstand van ten minste 50 cm van deurkozijnen en andere doorvoeringen door scheidingswanden. Binnen deze afstand mogen geen brandbare materialen opgeslagen worden. Deze zone is blijvend zichtbaar gemarkeerd.

Brandbestrijding

Artikel 30

1. In de directe nabijheid van de deuren in de archiefbewaarplaats, en op een plaats het verst verwijderd van de uitgang zijn op een goed gemarkeerde en goed zichtbare plaats in de ruimte, twee of meer hoge druk nevelblussers of koolzuursneeuwblussers geplaatst.
2. In de directe nabijheid van de toegang tot de archiefbewaarplaats is een brandslanghaspel geplaatst die voldoet aan NEN-EN 671-1. Een in de bewaarplaats geplaatste slanghaspel is voorzien van een afsluitkraan buiten de ruimte.
3. Een archiefbewaarplaats is voorzien van een brandmeldinstallatie met een automatische 24-uurs doormelding naar de meldkamer van de brandweer. De brandmeldinstallatie wordt beheerd en onderhouden conform NEN 2654-1, deel 1.
4. Een archiefbewaarplaats die bij een maximale hoogte van 3 m een oppervlakte heeft groter dan 300 m^2 , of waarvan de depots een oppervlakte hebben groter dan 300 m^2 , is voorzien van een sprinklerinstallatie. Een sprinklerinstallatie mag niet worden uitgevoerd met open koppen. De automatische blusinstallatie dient te zijn uitgevoerd als twee-groepsafhankelijk, twee-melderafhankelijk of dubbeltoetssysteem.
5. Een sprinklerinstallatie van het type 'Deluge' of uitgevoerd met open sprinklerkoppen is niet toegestaan.

Inbraakpreventie

Artikel 31

1. De toegang tot de archiefbewaarplaats is zodanig uitgevoerd, dat bezoekers en ongeautoriseerde personeelsleden er niet ongecontroleerd kunnen binnen gaan.
2. De buitendeuren en andere gevelelementen van het archiefgebouw voldoen aan NEN 5096 klasse 3.
3. De deuren van de archiefbewaarplaats zijn tenminste voorzien van insteeksloten met sluitkommen en van veiligheidsbouwbeslag met boorzekering conform NEN 5088 klasse 3.
4. De archiefbewaarplaats is voorzien van inbraakwering en -signalering die voldoet aan NEN 5089.

B. Voorschriften bescherming tegen wateroverlast

Artikel 32

De in- en uitwendige scheidingsconstructies en alle daarin aangebrachte voorzieningen zijn waterdicht uitgevoerd en zijn bestand tegen de maximaal optredende waterdruk.

Artikel 33

In archiefbewaarplaatsen die zich deels of geheel beneden het maaiveld bevinden, zijn watermelders aanwezig die zijn voorzien van een doormelding naar het gebouwbeheerssysteem, het beveiligingssysteem of het installatiebeheerssysteem. Voor een archiefbewaarplaats uitgerust met een sprinklerinstallatie, geldt dezelfde verplichting.

Artikel 34

Toegestane kabels en leidingen zijn als opbouw uitgevoerd en worden door de wand onder het plafond doorgevoerd.

C. Voorschriften gunstig milieu en klimaat

Artikel 35

Binnen de archiefbewaarplaats mag op geen onderdeel van het gebouw en de inrichting condensvorming kunnen optreden. Hierbij moet rekening worden gehouden met de normaal te verwachten externe klimaatomstandigheden en met de klimaateisen genoemd in artikel 43.

Artikel 36

1. Vloeren, wanden en plafonds zijn glad, vlak en stofvrij afgewerkt.
2. De afwerklaag van wanden en plafonds is dampdoorlatend.
3. Plinten en dorpels of losse delen met kieren zijn niet toegestaan.
4. De vloeren zijn voorzien van een slijtvaste afwerking of afdekking.

Artikel 37

In de archiefbewaarplaats en in elk depot is een telefoonaansluiting aanwezig.

Artikel 38

Een archiefbewaarplaats waarin regelmatig archiefbescheiden van buiten het gebouw worden opgenomen, beschikt over een toereikende ontvangst- en quarantaineruimte.

Artikel 39

Wanneer een archiefbewaarplaats of een depot een temperatuur heeft lager dan 15° C, wordt voor het gebruik van de archiefbescheiden buiten die ruimten voorzien in een mogelijkheid tot acclimatisering, waarbij de temperatuur niet meer dan 1°C per uur oploopt bij een gelijkblijvende relatieve luchtvochtigheid.

Artikel 40

4. De afstand van de stellingen tot de wanden is minimaal 20 cm.
5. De afstand tussen de verrijdbare archiefstellingen in gesloten toestand is ten minste 5 cm.
6. De afstand tussen de inhoud van het bovenste legbord en het plafond is ten minste 30 cm.

Artikel 41

Voor de berging van elektromagnetische materialen zijn volledig plaatstalen kasten, voorzien van deuren en een achterwand, toegepast.

Artikel 42

De klimaatinstallatie is zodanig ingericht dat deze voor de archiefbewaarplaats afzonderlijk en per depot afzonderlijk kan worden in- en nageregeld.

Artikel 43

1. De relatieve luchtvochtigheid is leidend ten opzichte van de temperatuur. Schommelingen in de relatieve vochtigheid en de temperatuur worden vermeden.
2. De relatieve luchtvochtigheid onderscheidenlijk de bovengrens van de temperatuur bedraagt voor:
 - a. papier, perkament, was, leer, textiel en hout: 50% R.V. +/- 5% en 18°C +/- 2° C;
 - b. zwart-witfotomaterialen op papier: 50% R.V. +/- 5% en 18°C +/- 2° C;
 - c. zwart-witnegatiefmaterialen: 35% R.V. +/- 5% en 13°C +/- 2°C;
 - d. zwart-witnegatiefmaterialen van bi- en tri- acetaat en nitraatfilm en kleurnegatiefmaterialen 35% R.V en -24°C;
 - e. elektromagnetische dragers en optische schijven: 50% R.V. +/- 5% en 18°C +/- 2°C.
 - f. tapes: 40% R.V. +/- 2% en 10°C +/- 2°C voor moederkopieën; 18 °C +/- 2°C voor werkkopieën.

Artikel 44

De tot de archiefbewaarplaats toetredende verse en gerecirculeerde lucht is gezuiverd van SO₂, NO_x en O₃. De gemiddelde jaarconcentratie SO₂ is 5,5 ppb. NO_x bedraagt niet meer dan 10 ppb. Voor O₃ is dit een gemiddelde concentratie over het jaar tussen de 0 en de 5 ppb.

Artikel 45

1. Het ventilatievoud bedraagt bij een inrichting met vaste stellingen 0,1 maal per uur.
2. Het circulatievoud bedraagt minimaal 1 maal het volume van de ruimte per uur.
3. Bij toepassing van verrijdbare archiefstellingen bedraagt de inwendige circulatie minimaal 1,5 maal per uur. De distributie van de lucht dient door middel van *nozzles* garant te staan voor optimale circulatie.
4. De tot de archiefbewaarplaats toetredende verse en gerecirculeerde lucht bevat ten hoogste 75 µg/m³ stofdeeltjes.
5. De klimaatinstallatie is zodanig ingericht dat de eventuele depots van de archiefbewaarplaats elkaar niet kunnen besmetten met schimmels en andere micro-organismen.
6. De vereiste bewaarcondities worden bewaakt door temperatuur- en luchtvochtigheid-opnemers, gekoppeld aan het gebouwbeheerssysteem; deze systemen worden periodiek onderhouden.

IV. Slotbepalingen

Artikel 46

Deze regeling treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Artikel 47

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen 200#.

De regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, ###

Toelichting op herziene Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen (Regeling 13)

1. Regeling 13 in het kort

De ministeriële Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen (Regeling 13) geeft kwaliteitsvoorschriften voor de bouw en inrichting van archiefruimten en archiefbewaarplaatsen; twee typen ruimten bestemd voor de duurzame bewaring van archiefbescheiden die tot het cultureel erfgoed behoren.

In *archiefruimten* berusten de archiefbescheiden ingevolge de Archiefwet 1995 maximaal dertig jaar. In *archiefbewaarplaatsen* liggen de stukken voor onbepaalde tijd.

Archiefruimten fungeren als 'voordepot' van de archiefbewaarplaatsen.

Archiefruimten bevinden zich in overheidskantoren en, door uitbesteding van de opslag, steeds vaker in opslagruimten van commerciële archiefbeheerders. *Archiefbewaarplaatsen* bevinden zich in archiefgebouwen van erfgoedinstanties, in gemeentehuizen en in kantoren van waterschappen.

Regeling 13 is een uitvoeringsregeling van de Archiefwet 1995, artikel 21, eerste lid, en van het Archiefbesluit 1995, artikel 13. De regeling trad in september 2001 in werking (Staatscourant 2001, 180). Zij geldt voor de gehele overheid. Na een evaluatie is Regeling 13 in 200# herzien.

Doel

Erfgoedarchief verdient zo goed mogelijke bewaarcondities. Doel van Regeling 13 is om dit erfgoed te beschermen tegen explosie, brand, inbraak, overstroming en andere vormen van wateroverlast, en verval door milieu- en klimaatinvloeden. Dit gebeurt door het treffen van fysieke voorzieningen. De eisen hiervoor staan in Regeling 13. De nota van bevinding van het Archiefbesluit stelt bij artikel 13 dat Regeling 13 een aanvulling is 'op de eisen van het Bouwbesluit, dat niet is toegespitst op gebouwen met specifieke functies'.

Indeling

In Regeling 13 is gekozen voor twee soorten bewaarcondities voor erfgoed. Voor archiefruimten zijn de eisen lichter dan voor de archiefbewaarplaatsen. Uiteraard verschillen hierdoor ook de kosten. De reden om twee regimes in te stellen is, dat de archiefbescheiden in archiefruimten slechts korte tijd verblijven en dat hierdoor de omvang van die archiefruimten beperkt kan blijven. Dit is overigens de laatste jaren achterhaald door de komst van commerciële archiefruimten, die een aanmerkelijk grotere omvang hebben dan de archiefruimten bij de overheidsorganisaties.

Reikwijdte

Regeling 13 is ook bruikbaar voor het opstellen van eisen aan depots in andere erfgoedsectoren. Een praktijkvoorbeeld hiervan is de toepassing van Regeling 13 bij de bouw en inrichting van een het stadsdepot van Dordrecht, een gecombineerd depot voor museale en archeologische objecten en voor archiefbescheiden van de gemeente Dordrecht.

2. Herziening Regeling 13

In 2005 en 2006 is Regeling 13 geëvalueerd in opdracht van de staatssecretaris voor Cultuur en Media. De hiertoe ingestelde evaluatiecommissie (Commissie 13) heeft de effectiviteit, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van Regeling 13 getoetst en haar bevindingen vastgelegd in een advies. Voor de evaluatie heeft Commissie 13 ruim gebruik gemaakt van de praktijkinformatie van de inspecties, de deskundigheid van diverse experts en van de ervaringen van het veld met Regeling 13. Naar aanleiding van het advies is Regeling 13 in 200# herzien.⁹

Nut en noodzaak

Bij de evaluatie en de herziening van Regeling 13 hanteerde Commissie 13 verschillende uitgangspunten. Voorop stonden uiteraard het nut en de noodzaak van Regeling 13. Commissie 13 heeft in haar advies afdoende aangetoond dat een uniforme regeling voor de gehele overheid nuttig en noodzakelijk is. Dit geldt zonder meer voor de archiefbewaarplaatsen, waar immers voor onbepaalde tijd de blijvend te bewaren archiefbescheiden berusten. Deze functie zal niet veranderen. De functie van archiefruimten zoals we die nu kennen, zal op den duur wel veranderen en wellicht helemaal verdwijnen. Dat komt doordat archiefruimten nu een depotfunctie hebben voor grotendeels papieren archief. De omvang hiervan neemt af, omdat informatie op papier verdrongen wordt door informatie op op magnetische of optische opslagmedia. Dat betekent dat de archiefruimte deels verdrongen wordt door de computerruimte. De gedachtevorming over de normering van de fysieke beveiliging van computerruimten en van de opslag van moeder- en werkkopieën en van back-ups, is in Nederland nog niet uitgekristalliseerd. Bij een volgende wijziging kan de regeling op dit punt aangevuld worden, bijvoorbeeld door naar buitenlandse of internationale standaarden te verwijzen.

Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Een tweede uitgangspunt was het verbeteren van de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. Regeling 13 is niet op alle onderdelen goed uitvoerbaar gebleken. Hiervoor zijn verschillende redenen. Een belangrijke reden is dat Regeling 13 volgens de huidige opvattingen, die ook doorklinken in het Bouwbesluit, te veel gedetailleerde bouwtechnische normen bevat. Hierdoor werd een soepele uitvoering, die recht doet aan het af te schermen risico, belemmerd. Voorbeelden hiervan zijn de voorschriften over

⁹ Het advies van de evaluatiecommissie (december 2006) met daarin een voorstel tot herziening van Regeling 13 en een aantal beleidsvoorstellen, is te vinden op www.erfgoedinspectie.nl (sector Archieven) en op www.archiefinspectie.nl.

steenachtig materiaal, over waterkerende drempels en over het verbod van ramen in archiefruimten. Vervanging door prestatie-eisen geeft volgens Commissie 13 meer ruimte voor innovatieve oplossingen.

Het tweede knelpunt in de uitvoering van Regeling 13 was de ontoegankelijkheid van de regeling zelf. De structuur van de tekst was niet duidelijk en er bestond te weinig samenhang tussen voorschriften en risico's. Hierdoor konden de voorschriften niet in hun context worden gelezen. Keuzes en toelichting waren onduidelijk en onvoldoende gemotiveerd.

Bouwbesluit

Een derde uitgangspunt was een betere aansluiting van Regeling 13 op het Bouwbesluit, dat bouwtechnische eisen stelt aan bouwwerken. Er is onderzocht of integratie van de regeling in het Bouwbesluit wenselijk en mogelijk was. De verwachting was dat integratie zou leiden tot betere uitvoerbaarheid. De nadelen – uiteenlopende doelstellingen en systematiek - bleken echter groter dan de voordelen van integratie. Daarom is afgezien van integratie van Regeling 13 in het Bouwbesluit (zie hierover ook het advies).

Wijzigingen

Regeling 13 is ingrijpend gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- vermindering van het aantal regels;
- oplossingsgerichte eisen zijn zoveel mogelijk vervangen door prestatie-eisen. Deze techniek vereist wel andere kennis en benadering van opdrachtgever en inspecties. Regeling 13 is ook flexibeler geworden door het opnemen van een gelijkwaardigheidsbepaling, ontleend aan het Bouwbesluit;
- een consequente indeling van de voorschriften volgens risico;
- motivatie van keuzes en toelichting op de eisen.

Deze wijzigingen dragen naar verwachting bij aan een betere uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van Regeling 13.

Beheer

Het aantal beheersregels is beperkt gehouden, dit mede met het oog op de wettelijke opdracht uit artikel 13 van het Archiefbesluit. Zonder flankerende beheersmaatregelen boet Regeling 13 echter aan effectiviteit in. Het is noodzakelijk dat de voorgeschreven voorzieningen ondersteund worden door beheersmaatregelen. Een toegangsdeur bijvoorbeeld die wordt opengezet, doet afbreuk aan de brandveiligheid, de beveiliging en de klimaatomstandigheden in de archiefruimte of archiefbewaarplaats. Daarom is het nodig dat de zorgdragers in of via hun archiefbeheersregels afspraken opnemen over het beheer van de ruimten en van de daar opgeslagen archiefbescheiden.

Artikel 13 van het Archiefbesluit stelt nog een andere beperking aan de inhoud van Regeling 13: alleen voor archiefruimten en voor archiefbewaarplaatsen mogen eisen gesteld worden. Voor bijvoorbeeld een studiezaal moet de beheerder van een archiefbewaarplaats dus afzonderlijke eisen vastleggen. Een uitzondering is gemaakt voor de

ontvangst- en quarantaineruimte, omdat deze ruimte het voorportaal van de archiefbewaarplaats is.

3. Werkwijze bij de herziening van Regeling 13

De herziening van Regeling 13 bouwt voort op het advies van de evaluatiecommissie. Deze heeft zowel het werkveld als technische experts en ervaringsdeskundigen gehoord, om zich zo breed mogelijk te informeren. Daarnaast heeft zij geput uit eigen ervaring en kennis.

Enquête

In de eerste helft van 2005 is een gebruikersonderzoek gehouden naar handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid van Regeling 13. De enquête is verzonden naar zowel gebruikers van archiefruimten als van archiefbewaarplaatsen. Commissie 13 heeft ten minste 650 overheidsorganisaties direct aangeschreven. Andere gemeentelijke diensten, waterschappen en politie zijn via de provinciale archiefinspecteurs opgeroepen om de enquête via internet in te vullen. Daarnaast heeft Commissie 13 op de websites van het Nationaal Archief, het LOPAI en de Rijksarchiefinspectie en in een groot aantal tijdschriften gewezen op de mogelijkheid de vragenlijst elektronisch in te vullen.

Analyse

In Commissie 13 waren verder de twee archiefinspecties – op provinciaal en rijksniveau – vertegenwoordigd. De leden hebben, elk vanuit eigen ervaring en deskundigheid, de inhoud en tekst van Regeling 13 onder de loep genomen en van commentaar voorzien.

Zienswijze

In de tweede fase van de evaluatie (tot 15 juni 2006) heeft Commissie 13 alle belangenorganisaties en een aantal sleutelorganisaties het conceptadvies voorgelegd en hierop hun zienswijze gevraagd. Het conceptadvies is voorgelegd aan: de ministeries van OCW, BZK en VROM, het Interprovinciaal Overleg, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen. Tevens is het voorgelegd aan enkele disciplines in de archiefwereld, namelijk de Koninklijke Vereniging van Archivarissen, de DIVA en het Interlab. Ook het Overlegorgaan Commerciële Archiefbeheerders, waarin een aantal commerciële archiefbeheerders zijn verenigd, heeft commentaar gegeven.

Definitief advies

In de derde fase heeft Commissie 13 de zienswijzen verwerkt tot het definitieve advies. In die fase heeft ook nog overleg plaats gevonden met het DG Wonen van het ministerie van VROM, dit met het oog op de mogelijke integratie van Regeling 13 in het Bouwbesluit. Na indiening van het definitieve advies heeft de minister van OCW de medeoverheden en het ministerie van VROM om een bestuurlijk advies gevraagd. ... [t.z.t. na advisering in te vullen].

Regeling 13 is op 200# gemeld aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen (notificatienummer ####) ter voldoening aan artikel 8, eerste lid, van richtlijn nr. 98/34/EG van het Europese Parlement en de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1998 betreffende een informatieprocedure op het gebied van normen en technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (PbEG L 204), zoals gewijzigd bij richtlijn nr. 98/48/EG van 20 juli 1998 (PbEG L 217). Naar aanleiding van die kennisgeving zijn ... [t.z.t. na advisering in te vullen] opmerkingen gemaakt.

4. Geschiedenis van Regeling 13

Bij het opstellen van Regeling 13 in 2001 is zoveel mogelijk uitgegaan van de destijds bestaande regelgeving. Voor het rijk was dat het per 1 januari 1996 vervallen Voorschrift Inrichtingseisen voor nieuwe archiefruimten in Nederland (Stcrt. 1983, nr. 172). Dit voorschrift gold alleen voor de ministeries, maar werd door de andere overheden als leidraad gebruikt. Het was een afgezwakte versie van het Eindrapport van de Commissie Regeling Archiefruimten.¹⁰ Deze commissie was ingesteld op verzoek van de toenmalige staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Provinciale archiefinspecties

De Rijksgebouwendienst gebruikte het Eindrapport als leidraad bij de nieuwbouw van rijksarchiefbewaarplaatsen, met hun dienst- en publieksruimten. Dit geldt ook voor de provinciale archiefinspecties. Zij maakten in 1982 al een uittreksel van het Eindrapport voor het onderdeel archiefbewaarplaatsen en actualiseerden dat regelmatig, voor het laatst in 1995. Vanaf 1996 toetsten de provinciale archiefinspecties de plannen van lagere overheden voor bouw en verbouwing van archiefbewaarplaatsen aan deze leidraad. Sinds 1998 gold de leidraad als beleidsregels, in de zin van de Algemene Wet bestuursrecht. Deze beleidsregels liggen ten grondslag aan het onderdeel archiefbewaarplaatsen van de huidige Regeling 13.

5. Toelichting op de inhoud van Regeling 13

De ideale archiefruimte of archiefbewaarplaats is niet meer dan een kubus die uit een of meer delen bestaat, en die afdoende bestand is tegen bedreigingen van binnenuit en van buitenaf.

Archiefruimten

Tot erfgoed bestemd archief moet onder goede omstandigheden worden bewaard, gedurende de tijd die het bij overheidsorganen berust. Om drie redenen zijn de eisen voor archiefruimten lichter dan die voor archiefbewaarplaatsen: de bewaarperiode is relatief

¹⁰ in 1982 gepubliceerd in het Nederlands Archievenblad 86 (1982), pagina's 131-172.

kort (in principe maximaal dertig jaar), de omvang van het erfgoedarchief is relatief beperkt en de overheidsorganen zijn niet primair gericht op het bewaren van erfgoed.

Risico's

De archiefruimte beschermt zijn inhoud tegen de volgende risico's:

1. brand;
2. inbraak;
3. allerlei vormen van vocht- en wateroverlast, als gevolg van het blussen van brand, lekkage van waterleidingen, verwarmingssysteem of riolering in het gebouw; als gevolg van overvloedige neerslag, gepaard aan verstoorde waterafvoer, en als gevolg van opkomend grond- en of rioolwater;
4. te hoge of te lage temperaturen en relatieve luchtvochtigheid en de schommelingen in temperaturen en relatieve luchtvochtigheid;
5. schadelijke dieren, micro-organismen en stof.

Op termijn te vernietigen archiefbescheiden

Archiefbescheiden die op enige termijn voor vernietiging in aanmerking komen, hoeven niet in een archiefruimte in de zin van de wet te worden bewaard. De zorgdragers moeten deze slechts gedurende de bewaartermijn 'in goede, geordende en toegankelijke staat' houden (artikel 3 van de Archiefwet). De meeste archiefbescheiden die voor vernietiging in aanmerking komen, hebben een bewaartermijn van één tot tien jaar. Een minimale beveiliging en klimaatregeling zijn voldoende en de overheidsorganen moeten hierin voorzien op grond van de algemene zorgverplichting van artikel 3 van de Archiefwet 1995. Hoewel dit dus niet noodzakelijk is, wordt een archiefruimte toch vaak aangewezen als depot voor te vernietigen archief. Een alternatief vormt de opslag bij een commerciële archiefbeheerder. Archief dat wel te vernietigen is, maar langer dan tien jaar bewaard moet worden, vormt mogelijk een tussencategorie. Gezien de langere bewaartermijn is er veel voor te zeggen om voor deze categorie gebruik te maken van een archiefruimte. Personeelsdossiers, die doorgaans 75 jaar bewaard moeten worden, zijn hiervan een voorbeeld.

Archiefbewaarplaatsen

De archiefbewaarplaats beschermt zijn inhoud tegen de volgende calamiteiten:

1. instorting van een of meer gedeelten van het gebouw, waarvan de archiefbewaarplaats deel uitmaakt, ook als gevolg van brand;
2. aanrijding door voertuigen;
3. explosies in de onmiddellijke nabijheid, zoals omschreven in de toelichting bij artikel 7;

De archiefbewaarplaats beschermt daarnaast zijn inhoud tegen brand, onbevoegd binnentreden en vocht- en wateroverlast als volgt:

1. brand, zowel intern als extern;
2. inbraak;
3. overstroming als gevolg van het blussen van brand, lekkage van waterleiding, verwarmingssysteem of riolering in het gebouw;

4. overstroming als gevolg van overvloedige neerslag, gepaard aan verstoorde waterafvoer;
5. overstroming als gevolg van doorbraak van de dijken van de polder waarin de archiefbewaarplaats is gelegen; te hoge waterstand in waterlopen, grenzend aan het gebied, waarin de archiefbewaarplaats is gelegen. In afwijking hiervan hoeft men geen rekening te houden met doorbraak van dijken, die op deltahoogte zijn gebracht, en van dijken van rivieren en van het IJsselmeer, voor zover het berekende overstromingsrisico niet groter is dan eenmaal per duizend. Voor de wijze van berekening wordt verwezen naar de Wet op de waterkering;
6. luchtverontreiniging.

Vooraf kleinere gemeenten en waterschappen hebben slechts één ruimte die als archiefbewaarplaats én als archiefruimte in gebruik is. Op deze ruimten zijn de zwaardere voorschriften voor archiefbewaarplaatsen van toepassing.

Normen

Bij de herziening van Regeling 13 zijn de kwaliteitsnormen getoetst aan de geldende normen en is er een aantal kwaliteitsnormen toegevoegd. De in Regeling 13 vermelde normen zijn verkrijgbaar bij het Nederlands Normalisatie-instituut (NEN), Vlinderweg 6, 2623 AX Delft, Postbus 5059, 2600 GB Delft.

De zorgdragers kunnen over het algemeen volstaan met het testrapport geleverd door de leverancier, of met een door de leverancier te overleggen conformiteitverklaring. Bij ingrijpende of principiële wijzigingen van normen of eisen is het gebruikelijk dat deze worden vervangen door een nieuwe norm of eis met een ander nummer. De regeling wordt in dat geval gewijzigd.

In Regeling 13 gaat het om de volgende normen en eisen:

ISO-DIS 7031: Concrete hardened; determination of the depth of penetration of water under pressure.

NEN-EN 671-1: Vaste brandblusinstallaties. Slangsystemen. Vaste slanghaspels met vormvaste slang.

NEN-EN 779: Luchtfilters voor algemene ventilatie. Eisen, beproevingsmethoden, merken.

NEN-EN 1366-1 en -2: Bepaling van de brandwerendheid van installaties.

NEN 1775: Bepaling van de bijdrage tot brandvoortplanting van vloeren.

NEN 2535: Brandveiligheid van gebouwen. Brandmeldinstallaties. Systeem- en kwaliteitseisen en projecteringsrichtlijnen.

NEN 2654-1 Beheer, controle en onderhoud van brandbeveiligingsinstallaties - Deel 1: Brandmeldinstallaties.

NEN 2747: Classificatie en meting van de vlakheid en evenwijdigheid van vloeroppervlakten.

NEN 2778: Vochtwering in gebouwen. Bepalingsmethoden.

NEN 2892: Vlakheid en evenwijdigheid van bouwdeeloppervlakten. Berekeningsmethode voor maximaal toelaatbare maatafwijkingen, meting en toetsing.

NEN 5088: Inbraakveiligheid van gebouwen; toepassing van hang- en sluitwerk.

NEN 5089: Inbraakwerend hang- en sluitwerk; classificatie, eisen en beproevingsmethoden.

NEN 5096, klasse 3: Inbraakwerendheid - gevelelementen met deuren, ramen, luiken en vaste vullingen; eisen, classificatie en beproevingsmethoden.

NEN 6065: Bepaling van de bijdrage tot brandvoortplanting van bouw materiaal (combinaties).

NEN 6066: Bepaling van de rookproductie bij brand van bouw materiaal (combinaties).

NEN 6069: Experimentele bepaling van brandwerendheid van bouwdelen.

NEN 6071: Rekenkundige bepaling van de brandwerendheid van bouwdelen. Betonconstructies.

NEN 6072: Rekenkundige bepaling van de brandwerendheid van bouwdelen.

Staalconstructies. NEN 6073: Rekenkundige bepaling van de brandwerendheid van bouwdelen. Houtconstructies.

NEN 6077: Experimentele bepaling van de brandwerendheid van ventilatiekanalen voorzien van brandkleppen.

NEN 6702: Technische grondslagen voor bouwconstructies.

NEN 6720: Voorschriften beton. Constructieve eisen en rekenmethoden.

NEN-EN-ISO/IEC 17025: Algemene eisen voor de competentie van beproevings- en kalibratielaboratoria/General requirements for the competence of testing and calibration laboratories.

NEN-EN 12845: Vaste brandblusinstallaties – Automatische sprinklersystemen – Ontwerp, installatie en onderhoud.

NPR 2877: Beproevingmethoden voor de waterdichtheid van scheidingsconstructies.

6. Toelichting per artikel Regeling 13

I. Algemeen

Artikel 1

sub c

Een archiefgebouw omvat onder meer één (of meer) archiefbewaarplaats(en), zo nodig onderverdeeld in twee of meer depots, met of zonder een studiezaal.

sub d

Het begrip depot (en niet compartiment) is gekozen ter onderscheiding van het begrip brandcompartiment, dat een andere betekenis heeft. Een brandcompartiment ('gedeelte van een gebouw bestemd als maximaal uitbreidingsgebied van brand') heeft de functie het voorkomen dat een brand zich verder kan uitbreiden dan het brandcompartiment waarin de brand is ontstaan. Het brandcompartiment mag een maximale afmeting hebben van 1.000 m², terwijl een archiefbewaarplaats of een gedeelte daarvan – het depot – een maximale afmeting van 300 m² bij een maximale hoogte van 3 m mag hebben.

Artikel 2

Dit artikel bevat een 'bepaling van wederzijdse erkenning'. Deze bepaling houdt verband met het uitgangspunt dat lidstaten van de Europese Unie op grond van het EG-verdrag in beginsel producten en diensten tot hun markt dienen toe te laten die afkomstig zijn uit andere lidstaten en die daar overeenkomstig de in die andere lidstaat geldende regelgeving zijn vervaardigd of in de handel gebracht. Wederzijdse erkenning houdt in dat producten of diensten die weliswaar niet aan de nationale eisen voldoen, maar wel aan buitenlandse eisen die een gelijkwaardige bescherming bieden, moeten worden toegelaten.

Artikel 3

Deze gelijkwaardigheidsbepaling is ontleend aan het Bouwbesluit artikel 1.5. Hij is bedoeld om bij een bouw of renovatie ruimte te laten voor innovatieve oplossingen, die hetzelfde beschermingsniveau bieden als de eisen die van toepassing zijn.

Artikel 4

Dit artikel is opgenomen bij de herziening in 200# om aan te geven dat de bewijslast rust op de partij die zich beroept op het realiseren van een oplossing die ten minste een gelijke mate van bescherming biedt als bij gebruikmaking van traditionele bouwmethodes of bouwmaterialen. Op de opdrachtnemer bij de bouw, verbouwing, inrichting en herinrichting rust de verplichting gevraagd en ongevraagd aan te kunnen tonen dat de aangedragen oplossing ten minste een gelijkwaardige bescherming biedt tegen het risico als de in de regeling genoemde eisen. Dit moet de opdrachtnemer aantonen door middel van een certificaat van een onafhankelijk onderzoeksbureau of beproevingslaboratorium.

Artikel 5

Dit artikel is bij de herziening van de regeling in 200# toegevoegd, omdat zonder een deugdelijk beheer van de archiefruimte of archiefbewaarplaats de eisen aan de fysieke bewaaromgeving hun doel niet bereiken. Zo heeft een brand- of waterwerende toegangsdeur geen zin als deze blijft openstaan. In de archiefbeheersregels dienen daarom aanvullende eisen aan het beheer gesteld te worden. De archiefbeheersregels zijn in de Archiefwet of in het Archiefbesluit voorgeschreven.

Artikel 6

Zowel voor een archiefruimte als voor een archiefbewaarplaats geldt dat de keuze voor de locatie in belangrijke mate bepaalt aan welke risico's de archiefbescheiden kunnen worden blootgesteld. De keuze voor een locatie in het stroomdal van een rivier bijvoorbeeld zal vaak gevolgen hebben voor de bouw van de waterkerende scheidingsconstructies.

Artikel 7

Een archiefruimte en een archiefbewaarplaats zijn uitsluitend bestemd voor de bewaring van archieven, wegens het gevaar van brand, de mogelijke aantasting door micro-organismen en schadelijke gassen uit bijvoorbeeld houten voorwerpen, of het ongewenste verblijf van niet bevoegde personen in de ruimten. De bewaring van andere documenten dan archiefbescheiden, zoals documentatie of boeken, is niet toegestaan.

Artikel 8

Voorbeelden van materialen en apparaten die schade kunnen veroorzaken, zijn (onbehandelde) houten stellingen, houtvezelplaten, afgedankt meubilair, kantoorvoorraden, printers, kopieer- en papierversnipperaars.

Een computer is toegestaan, mits deze buiten kantooruren spanningsvrij is.

Transportmiddelen met elektromotor zijn toegestaan, mits deze buiten bedrijfstijd buiten de archiefruimte zijn opgesteld. Bij het gebruik van kunststof materialen moet de nodige voorzichtigheid in acht worden genomen. Zo nodig moet de leverancier de deugdelijkheid van de te leveren materialen aantonen. De leverancier mag materialen emissievrij noemen, als deze volgens voorschriften voor de gezondheid van mensen onschadelijk worden geacht. De normen voor de luchtkwaliteit voor de bewaring van archiefbescheiden zijn echter veel hoger (zie artikel 44). De kwalificatie 'emissievrij' is dus onvoldoende.

Artikel 9

Naarmate de waarde van de vochtindringing in het bouw materiaal toeneemt, zijn zwaardere maatregelen nodig om de archiefbescheiden te beschermen tegen de inwerking van een vochtige omgeving.

Artikel 10

Voor archiefruimten en archiefgebouwen die niet vallen onder het regime van het algeheel rookverbod dat voor overheidsorganisaties geldt, is deze bepaling apart opgenomen.

Artikel 11

[nader in te vullen door WJZ bij de definitieve herziening van de regeling]

II. Archiefruimten

A. Voorschriften veiligheid

Constructiesterkte

Artikel 12

Uitgaande van een berekening van 40 kg per legbord x 7 legborden, vermenigvuldigd met 1,6 voor verrijdbare stellingen komt men op een gewicht van 448 kg per m². Bij een calamiteit (blussen van een brand, overstroming) verdubbelt meestal het gewicht, in dit geval dus tot 896 kg per m². In sommige gevallen kan het gewicht zelfs verviervoudigen, dus tot 1344 kg per m².

Brandpreventie en brandbeperking

Artikel 13

Eerste lid

De standaardgrootte en de standaardhoogte van een archiefruimte zijn gerelateerd aan die van een archiefbewaarplaats. De reden voor een beperkte omvang van hooguit 300 m² bij een hoogte van 3 meter is, dat hierdoor het verlies van cultureel erfgoed bij brand gelimiteerd blijft. Uitbreiding van de oppervlakte naar een omvang groter dan 300 m² is,

net zoals bij een archiefbewaarplaats, toegestaan. Anders dan bij een archiefbewaarplaats is het ook toegestaan een archiefruimte hoger dan 3 m te maken. In beide gevallen moet de archiefruimte voorzien worden van een sprinklerinstallatie (zie verder artikel 15). De regeling is soepeler voor archief ruimten omdat deze doorgaans naast erfgoedarchief ook op termijn te vernietigen archiefbescheiden bevatten.

Tweede en derde lid

De scheidingsconstructies omvatten vloeren, plafonds en muren en alle daarin gelegen doorvoeringen, zoals deuren, ramen, leidingen etc. Ramen zijn, in tegenstelling tot de in 2001 vastgestelde regeling, wel toegestaan, maar moeten aan de eis van brandwerendheid voldoen (zie ook artikel 16 voor de eis van inbraakwerendheid van ramen).

Vijfde lid

In de archiefruimte is spanning op de elektrische installatie en op de in de ruimte aanwezige apparatuur buiten kantooruren niet toegestaan, dit vanwege het risico van kortsluiting. Apparatuur voor klimaatbeheersing en luchtzuivering moet echter het hele etmaal door kunnen werken, vandaar deze eis.

Zevende lid

De ruimte is spanningsvrij buiten kantooruren om kortsluiting te voorkomen.

Achtste lid

Alleen kabels, kanalen en leidingen die voor de ruimte zelf van belang zijn, zijn toegestaan. Andere, niet voor de ruimte bedoelde doorvoeren zijn niet toegestaan. Deze vormen een extra risico. Elke doorvoer is bovendien een aantasting van de brand- en waterwerendheid van de scheidingsconstructies en vormt hiernaast een risico voor klimaatbeheersing, indringing van micro-organismen enzovoorts.

Artikel 14

Het is niet toegestaan om binnen de afstand van 50 cm brandbare materialen te plaatsen, omdat anders de voorzorgsmaatregel geen waarde heeft. Dit voorschrift voor een minimale afstand van 50 cm dient als extra voorzorg en vloeit voort uit de verslagen van beproevingen op brandwerendheid van doorvoeringen door scheidingsconstructies (bijvoorbeeld deuren, brandkleppen in ventilatiekanalen en doorvoeringsmantels van elektriciteitsleidingen). Deze dienen te worden getest op een weerstand tegen een brandoverslag en branddoorslag (brandwerendheid) van 60 minuten. 'Brandoverslag' betekent in dit verband de uitbreiding van de brand via de buitenlucht; met 'branddoorslag' wordt bedoeld de branduitbreiding door een constructieonderdeel heen. Onderzoek naar de mate van warmtestraling is daarbij een onderdeel; de thermische isolatie op de doorvoering is echter geen criterium voor afkeuring. Het voorschrift moet voorkomen dat door de hittestraling, veroorzaakt door de doorvoering, een spontane ontbranding ontstaat van materiaal in de nabijheid van de doorvoering.

Brandbestrijding

Artikel 15

Eerste lid

Om de brandontwikkeling in grotere en hogere archiefruimten in de kiem te smoren, zijn een zwaar brandmeldsysteem en een sprinklerinstallatie voorgeschreven. Om te voorkomen dat de brand zich snel in de hoogte voortplant, moet de sprinklersinstallatie op alle niveaus van de ruimte aangebracht worden: aan het plafond maar ook (in de lengterichting) in de stellingen. Dit maakt lokale bestrijding van de brand mogelijk. Om wateroverlast door incidenten met de sprinklerinstallatie tegen te gaan, moet deze zijn voorzien van een droge-leidingsysteem. Als de sprinklers in werking zijn, moeten zij verzekerd zijn van voldoende watertoevoer. De ongestoorde watertoevoer kan het beste gegarandeerd worden door de installatie op de waterleiding aan te sluiten (en dus niet op watertanks). Rookmelders zorgen ervoor dat een brand eerder wordt gedetecteerd dan alleen met een sprinklerinstallatie. Automatische doormelding naar de brandweer en het zeer frequent automatisch testen van het signaal van de doormelding, verzekeren een tijdige detectie van de brand door de brandweer. Deze kan dan zo snel mogelijk ter plaatse zijn om de brand te blussen.

Derde en vierde lid

De regeling gaat uit van het weren van brand van buiten de archiefruimte. Als echter brand ontstaat in een standaard archiefruimte (waar geen sprinklerinstallatie hoeft te zijn), wordt deze eerst bestreden met kleine in de ruimte aanwezige draagbare blustoestellen. Als deze niet toereikend zijn, worden slanghaspels gebruikt, al dan niet bediend door de te hulp geroepen brandweer. Koolzuursneeuwblussers zijn nooit toereikend om een brand definitief te doven, zodat nageblust moet worden met water.

Slanghaspels bevinden zich in principe buiten de archiefruimte, indien de slangen voortdurend zijn gevuld met water. Droge leidingen met een handmatige aansluiting buiten de ruimte zijn in een ruimte wel toegestaan. Kleine handblusmiddelen, bedoeld voor het blussen van een beginnend brandje, hangen op een goed zichtbare en duidelijk gemarkeerde plaatsen in de ruimte. Koolzuursneeuwblussers of handblusmiddelen op basis van waterverneveling onder zeer hoge druk verdienen de voorkeur. Deze laatste mogen echter slechts door getraind personeel worden gebruikt. Poederblussers en schuimblussers zijn wegens hun verwoestende effect op archiefbescheiden niet toegestaan.

Inbraakpreventie

Artikel 16

De specifieke eisen voor hang- en sluitwerk van deuren zijn vervangen door NEN-normen en aangevuld met NEN-norm 5096 voor inbraakwerendheid van gevelelementen met deuren en andere doorvoeringen.

B. Voorschriften bescherming tegen wateroverlast

Artikel 17

Eerste lid

Voorzieningen in of bij de ruimte beschermen de archiefbescheiden tegen wateroverlast van grond-, kwel-, riool-, regen-, leiding- en bluswater. Dit kan onder meer worden bereikt door een waterkerende drempel, een waterdichte deur (mits gesloten), een verhoogde vloer in de ruimte of een waterafvoerende goot buiten de ruimte.

Derde lid

Bij opbouw kan men vaststellen of de doorvoering hoog door de wand en niet door het plafond plaatsvindt. Dit laatste kan tot waterschade leiden bij wateroverlast op een hoger gelegen verdieping.

C. Voorschriften gunstig milieu en klimaat

Artikel 20

Eerste lid

Niet-gladde wanden, vloeren en plafonds zijn risico's voor stof, micro-organismen en microklimaten. Gladde wanden, vloeren en plafonds moeten regelmatig worden schoongehouden, hetgeen moet worden uitwerkt in of via een beheersplan (zie artikel 5).

Artikel 21

Eerste en tweede lid

De afstand van 20 cm is nodig voor een toereikende luchtcirculatie, die het risico van het ontstaan van een microklimaat en daardoor van schimmelvorming reduceert. Bij een binnenmuur is het risico van schimmelvorming minder groot. De in dit artikel vermelde afstanden zijn proefondervindelijk bepaald.

Derde lid

De afstand tot de armaturen is gebaseerd op de warmteontwikkeling van tl-buizen. Het topbord (de plank die bedoeld is om aan de bovenkant de stelling verband te geven) is niet bedoeld om archiefstukken op te leggen.

Artikel 22

Eerste en vierde lid

In het algemeen hoeft voor papier minder koeling en geen bevochtiging te worden toegepast. Andere materialen dan papier zijn gevoeliger voor de klimaatomstandigheden. Daarom moeten zij wel worden bewaard onder dezelfde stringente condities als die gelden in archiefbewaarplaatsen. Dit betreft bijvoorbeeld moeder- en masterfilms van microfilmtoepassingen en andere fotografische materialen. De luchtvochtigheid en temperatuur moeten zo constant mogelijk zijn om zo weinig mogelijk van invloed te zijn op de kwaliteit van de archiefstukken. Zie verder de toelichting op artikel 43.

Tweede lid

Zonder het regelmatig uitlezen van de waarden die de apparatuur aangeeft en het ijken hiervan, heeft plaatsing van de meters geen zin. Daarom is deze aanvulling bij de herziening van de regeling opgenomen.

Derde lid

Er zijn verschillende redenen om archiefruimten slechts eenmaal per etmaal te ventileren. De belangrijkste is dat door een geringe aanvoer van toegevoerde buitenlucht (met andere condities) de archiefruimtecondities (temperatuur en relatieve luchtvochtigheid) stabielere blijven. Bovendien wordt dan minder vervuilde buitenlucht binnengebracht, hetgeen belangrijk is omdat luchtzuivering voor een archiefruimte niet verplicht is. Stabieler ruimtecondities hebben bovendien een lager energiegebruik en minder onderhoud tot gevolg. Om voldoende circulatie in de ruimte te krijgen, is het aan te bevelen het ventilatiesysteem van *nozzles* (een *nozzle* is een tuit aan een buis) te voorzien. Zie ook artikel 45.

III. Archiefbewaarplaatsen

A. Voorschriften veiligheid

Constructiesterkte

Artikel 23

De hier geformuleerde materiaalvoorschriften beschermen de archiefbewaarplaats tegen grondwater en tegen instorting van een hoger of lager gelegen gedeelte van het gebouw waarvan de archiefbewaarplaats deel uitmaakt. De voorschriften maken het gebouw waar nodig bestand tegen aanrijdingen en tegen oorlogshandelingen en terroristische aanslagen. De weerstand is slechts berekend op explosies van beperkte kracht. Tegen treffers (penetratieaspect) is vooral de materiaaldikte de bepalende factor, tegen explosies in de onmiddellijke nabijheid zijn met name de overspanning, massa en wapening de bepalende factoren voor het incasseringsvermogen.

Brandpreventie en brandbeperking

Artikel 24

Voor een archiefbewaarplaats zonder sprinkler- of gasblusinstallatie geldt als uitgangspunt een maximaal oppervlakte van 300 m² bij een hoogte van maximaal 3 m. De beperkte afmetingen zijn ingegeven door het idee van risicobeperking. Het voorschrift maakt het echter mogelijk de oppervlakte uit te breiden, waarbij de hoogte van 3 m blijft gehandhaafd. Voorwaarde is dat een automatische blusinstallatie wordt aangebracht, zoals omschreven in artikel 30 vierde lid.

Artikel 25

Om het zorgvuldig bereikte klimaat in een depot te handhaven is het nodig dat deuren zelfsluitend zijn. Ook bieden ze alleen dan bescherming tegen brand.

Omdat de zware deuren niet eenvoudig openen en sluiten, kan tijdens kantooruren gebruik gemaakt worden van een zelfsluitende loopdeur.

Artikel 26

Ramen vormen lekken voor brandwerendheid, beveiliging, isolatie van het klimaat met kans op condensvorming, het buitensluiten van zichtbaar licht, UV- en warmtestraling.

Artikel 27

Eerste lid

Volgens opgaven van de brandweer, onder meer terug te vinden in het Bouwbesluit, is in de meeste niet-archiefruimten de gemiddelde vuurbelasting 60 minuten. Voor veel typen opslagruimten is dit 120 minuten. Daar de ruimten in een gebouw vaak een andere dan hun oorspronkelijke bestemming krijgen, is 120 minuten als standaardminimum voorgeschreven. De in Nederland gebruikelijke normen en testmethoden gaan niet verder dan 120 minuten.

Vierde lid

Fotomateriaal op acetaat- en nitraatfilm verspreidt gassen die schadelijk zijn voor andere archiefbescheiden. Fotomateriaal op nitraatfilm is bovendien zeer brandgevaarlijk en explosief. Voor beide typen moeten dus afzonderlijke depots worden ingericht; de bewaring van nitraatfilm moet op grond van andere veiligheidsvoorschriften eventueel zelfs buiten het gebouw plaatsvinden.

Artikel 28

Kabels, leidingen en kanalen verzwakken de brandwerendheid, sterkte en waterdichtheid van een depot. Alleen kabels, leidingen en kanalen bestemd voor voorzieningen in het specifieke depot zijn dus toegestaan.

Artikel 29

Eerste lid

Plaatstalen meubilair verdient de voorkeur. Plaatstaal draagt niet bij aan de vuurbelasting. Daarnaast heeft dit materiaal als voordeel dat daaruit geen schadelijke gassen vrijkomen (zie verder de toelichting bij artikel 8).

Derde lid

Bouwdelen als deuren, brandkleppen in ventilatiekanalen en doorvoeringmantels van elektriciteitsleidingen worden doorgaans getest op een weerstand tegen een brandoverslag en branddoorslag van 120 minuten. Dit voorschrift voor een minimale afstand van 50 cm dient als extra voorzorg om branddoorslag te voorkomen.

Brandbestrijding

Artikel 30

Eerste lid

Alle andere in draagbare blustoestellen gebruikte chemicaliën veroorzaken chemische of fysische schade aan de archiefbescheiden door hun hygroscopische werking of door het ontstaan van sterk reactieve verbrandingsproducten in de nabijheid van de vuurhaard. Ook toevoegingen aan water die de oppervlaktespanning verminderen, zijn hygroscopisch na het drogen van het gebluste materiaal. Koolzuursneeuw bij papier kan slechts een begin van brand bestrijden, vandaar dat het blussen altijd met schoon water afgemaakt moet worden. Het koolzuursneeuwblusapparaat (CO₂) is volgens experts niet geschikt voor gebruik in kleinere afgesloten ruimten. Op het gebied van draagbare blustoestellen zijn nieuwe apparaten getest. Bij een recente proefopstelling kwam de nevelblusser goed uit de bus, omdat deze weinig water verbruikte en hierdoor de verschillende opgestelde materialen vrijwel droog liet. Nevelblussers kunnen alleen door getraind personeel bediend worden.

Tweede lid

De brandslang volgens deze NEN-norm beschikt standaard over een spuitstuk met een gebonden straal, of met een vernevelende sproeistraal.

Vierde lid

Zie artikel 24 voor de gevallen waarin een sprinklersysteem noodzakelijk is.

Drie varianten voor brandmelding bieden veiligheid:

- de melding gebeurt in twee onafhankelijke circuits;
- de melding komt van twee verschillende punten in één circuit;
- de melding wordt vanaf hetzelfde meldpunt herhaald na ongeveer een halve minuut.

Bij toepassing van een droge-leidingensysteem is het mogelijk na de eerste alarmmelding water in de leidingen te brengen zonder dat de koppen in werking treden. Pas bij de tweede melding treden een of meer koppen in werking. Hierdoor kan tot 60 seconden vertraging ontstaan. Elke sprinklerkop treedt pas in werking als ook het thermisch element in de kop doorsmelt. Er bestaan koppen die automatisch dichtgaan als de omgevings-temperatuur ver genoeg gedaald is. Dit is van belang omdat elke kop 100 tot 200 liter water per minuut inbrengt. Er treden zelden meer dan vijf koppen in werking, meestal niet meer dan drie. De waterschade is na gebruik van een sprinklerinstallatie dan ook altijd minder dan na inzet van de brandweer. Kleine archiefbewaarplaatsen hoeven niet te worden voorzien van sprinklerinstallaties.

Een alternatief voor de sprinklerinstallatie is het verhogen van het stikstofgehalte en daarmee het verlagen van het zuurstofgehalte. De stikstof belemmert de toevoer van zuurstof naar de brandhaard, waardoor de brand stikt of zelfs niet ontstaat. Zuurstofreductie is nog geen gangbare techniek en de toepassing is bovendien op grond van Arbo-eisen nog onzeker. Het is een veelbelovende techniek, die echter nog nader onderzoek behoeft en die voorlopig alleen buiten de tijden van openstelling toegepast kan worden.

Gasblusinstallaties worden ontraden voor grotere ruimten, omdat het lang duurt voordat ze daar effect hebben. Bovendien vereisen ze grote investeringen. Ze hadden lange tijd als nadeel dat de toepassing voor mensen gevaarlijk was; dit betrof met name CO₂. Tegenwoordig zijn er mengsels die dit nadeel veel minder hebben, van CO₂, stikstof en edelgasen zoals argon. Halogenen en hun opvolgers ontleden in de directe nabijheid van de vuurhaard, waardoor reactieve gasen ontstaan. Bij dit systeem kan inspuiting schade veroorzaken door de plotselinge druk. Ook kunnen condensvorming en bevroering op de leidingen ontstaan als gevolg van decompressie. Verder moet er voldoende gelegenheid zijn voor het ontwijken van overdruk.

B. Voorschriften bescherming tegen wateroverlast

Artikel 32

De geëiste materiaalkwaliteit levert in normale gevallen voldoende weerstand tegen het indringen van grondwater op, zoals omschreven in NEN 2778, een norm waarnaar in het Bouwbesluit wordt verwezen. Alleen bij zeer hoge waterdruk, dus in situaties ver beneden het maaiveld en met een hoge grondwaterstand, is het nodig tevoren een proef te doen met een monster van de te gebruiken betonconstructie om vast te stellen of de weerstand tegen waterindringing voldoende is om te worden gecompenseerd door de klimaatregeling. In de vakliteratuur vindt men wel een maximale indringing van 50 mm. Zie verder artikel 9.

Artikel 34

Deze eis voorkomt lekkages vanaf hoger gelegen verdiepingen. Zie verder de toelichting bij artikel 17 lid 3.

C. Voorschriften gunstig milieu en klimaat

Artikel 35

Condens, in combinatie met stof, is een voedingsbodem voor schimmels.

Artikel 36

Schone, gladde vloeren, wanden en plafonds zijn voor schimmels en schadelijke insecten minder aantrekkelijk. Een niet-dampremmende laag fungeert als buffer in de archiefbewaarplaats en reguleert de relatieve luchtvochtigheid.

Een slijtvaste afwerking van de vloer voorkomt dat er stof in de bewaarplaats komt.

Artikel 37

Een telefoon is nodig om onduidelijke zoekopdrachten efficiënt af te handelen, zodat het klimaat in de archiefbewaarplaats zo weinig mogelijk wordt ontregeld door openen en sluiten van de deuren. Ingesloten personen moeten ook telefonisch alarm kunnen slaan.

Artikel 39

Om condensvorming op zeer koude archiefbescheiden te voorkomen, is een voorziening nodig die de temperatuur van de archiefbescheiden niet meer dan 1 °C per uur op laat lopen.

Artikel 40

Deze afstanden maken een goede luchtcirculatie mogelijk en beperken de warmtebelasting door lichtarmaturen. Ook voor tijdelijk geplaatste kasten en dozen geldt dat deze op voldoende afstand van de wand moeten worden geplaatst. Deze afstanden zijn proefondervindelijk vastgesteld als minimum voor een goede en gelijkmatige circulatie.

Artikel 41

Een plaatstalen kast werkt bij kortsluiting of blikseminslag als een zogenaamde kooi van Faraday, die beschermt tegen blikseminslag.

Artikel 42

Depots met een verschillende ligging ten opzichte van de zon en de buitenlucht, of een verschillend gebruik, vereisen een mogelijkheid tot afzonderlijke regeling van temperatuur en luchtvochtigheid.

Artikel 43

Tweede lid, a

Chemische en microbiologische reacties, en dus verval, vinden boven een temperatuur van 18°C aanmerkelijk sneller plaats dan daaronder. De gezaghebbende Britse norm BS 5454 hanteert een absolute bovengrens voor papier van 18°C.

Tweede lid, b

Bij de bewaarcondities van fotografische materialen is de chemische reactiviteit van het materiaal een factor van nog groter belang. In het algemeen kan men het materiaal daarom het best zo koud mogelijk bewaren. Per 6°C lagere temperatuur verdubbelt de potentiële levensduur van het materiaal. De hier gegeven voorschriften hebben betrekking op materialen vervaardigd volgens het ontwikkelprocedé dat vanaf ongeveer 1905 algemeen gangbaar is. Oudere typen fotografische materialen die bovendien archiefbescheiden zijn, zijn verhoudingsgewijs zeldzaam. Zij verschillen onderling ook sterk, zodat het ondoenlijk is voor elk van de typen algemene voorschriften te geven. Dergelijke fotomaterialen worden vaak bewaard in speciale instituten, prentenkabinetten e.d., waarop deze regeling niet van toepassing is.

Tweede lid, d

Fotomateriaal op acetaatfilm moet afzonderlijk bewaard worden, net als dat op nitraatfilm (zie artikel 27, vierde lid). Beide typen verspreiden gassen die schadelijk zijn voor andere archiefbescheiden. Nitraat is bovendien zeer brandgevaarlijk en explosief. Nitraatfilm is gebruikt voor alle fotografische toepassingen tot in het begin van de jaren vijftig. Kleurenfoto's en -films zijn in het algemeen zo instabiel dat deze in ieder geval beneden het vriespunt bewaard moeten worden.

Tweede lid, e en f

Elektromagnetische dragers zouden vanwege de chemische stabiliteit eigenlijk kouder bewaard moeten worden dan hier aangegeven. Maar een lagere temperatuur heeft als nadeel, dat de verschillende kunststof lagen van de dragers bij wisseling van temperatuur ander krimp- en uitzetgedrag vertonen - met destructieve consequenties.

Artikel 44

Vervuilde lucht draagt bij aan een sneller verval van archiefbescheiden. Filtering van de toetredende lucht tot op of onder de genoemde niveaus gaat dit verval zo veel mogelijk tegen. Beperken van vervuiling door de buitenlucht kan ook door de luchttoevoer af te sluiten tijdens druk verkeer. Gegevens over de kwaliteit van de buitenlucht zijn op te vragen bij het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu te Bilthoven (www.rivm.nl/) en bij de provincies. Voor NH³ (ammonia) zijn er geen gegevens uit onderzoek beschikbaar.

Artikel 45

Eerste lid

De ventilatie (met verse buitenlucht) is laag gesteld om de luchtbehandelinginstallatie en de voorzieningen voor luchtzuivering minimaal te belasten. Ook bij een kleinere archiefbewaarplaats levert dit ventilatievoud voldoende verse lucht op om zelfs geruime tijd in de bewaarplaats te verblijven. De klimaatinstallatie moet zo zijn afgesteld, dat de buitenklep bij een buitentemperatuur van 30°C of hoger gesloten wordt, zodat de binnenlucht 100% gerecirculeerd wordt.

Tweede lid

Zie ook artikel 40, vierde lid. Indien de lucht niet goed kan circuleren, ontstaan zogenaamde 'microklimaten', met ongunstige waarden voor temperatuur en relatieve luchtvochtigheid.

Derde lid

Na instelling en afstemming van de klimaatinstallatie is het van belang dat de stand van de *nozzles* of uitblaasopeningen niet meer wordt gewijzigd.

Vierde lid

Omdat archiefbescheiden zelf ook stof afgeven moet men ook de gerecirculeerde lucht filteren.

Vijfde lid

Dit kan men het best bereiken door per depot een eigen klimaatinstallatie te plaatsen.

Bijlage B

Tabel verantwoording wijzigingsvoorstellen Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen (Regeling 13)

Huidige Regeling 13		Gewijzigde Regeling 13	
Artikel	Waarom wijzigen	Artikel	Voorstellen en aandachtspunten
	I. Algemeen		
Archiefbesluit	Voor een bewaarperiode van twintig jaar lijkt de eis van luchtzuivering voor archiefruimten overbodig. Voor de archiefbewaarplaatsen moet deze eis echter wel gehandhaafd worden.		Noch in de huidige, noch in de voorgestelde regeling is een voorschrift inzake luchtzuivering voor archiefruimten opgenomen. Wel voor archiefbewaarplaatsen. Verander daarom de tekst van de grondslag in lid 3 van artikel 13 Archiefbesluit (verder: Ab).
Archiefbesluit	Vooraf voor kleinere organisaties of organisaties en personen met een kleine overheidstaak is de regeling mogelijk te zwaar. Daardoor is er een uitvoeringsprobleem. De Rijksarchiefinspectie heeft eerder op dit probleem gewezen.		Aandachtspunt: overweeg een ontheffingsbepaling (huidig artikel 44) in te voegen waarin de minister de bevoegdheid heeft om in voorkomende gevallen algemene ontheffing te verlenen aan een overheidsorganisatie of -persoon voor het naleven van de eisen voor archiefruimten. Zodat bijvoorbeeld een klein notaris-kantoor de eisen van de artikelen 1-6 kan compenseren door aanschaf van een kluis voor het opbergen van blijvend te bewaren archiefbescheiden.
	Vergelijkbare en soms gelijklopende bepalingen zijn afzonderlijk in deel II (archiefruimten) en III (archiefbewaarplaatsen) uitgeschreven. Bezwaren hiertegen: onderhoud is groter dan wanneer de eisen zoveel mogelijk geïntegreerd zijn.		Het deel 'algemeen' is uitgebreid met voorschriften die in dezelfde mate zowel op archiefruimten als op archiefbewaarplaatsen van toepassing zijn. Dit deel bevat ook enkele nieuwe voorschriften.

Huidige Regeling 13		Gewijzigde Regeling 13	
Artikel	Waarom wijzigen	Artikel	Voorstellen en aandachtspunten
	I. Algemeen		
R13 en Bouwbesluit (BB)	Indeling en methodiek sluiten niet aan op die van het Bouwbesluit (BB). Hierdoor sluit de regeling niet goed aan op de 'ervaringswereld' van de bouwsector.		Bij de indeling is, voor zover mogelijk, aangesloten op de indeling van het BB. Hierbij is uitgegaan van de te beperken of te bestrijden risico's (brand, wateroverlast etc.). Door de herindeling van de regeling zijn bijna alle voorschriften op een andere plaats terechtgekomen.
R13 en BB	De regeling geldt voor zowel bestaande bouw als nieuwbouw. Dit in afwijking van BB, dat aparte regels stelt voor bestaande bouw en nieuwbouw, behalve bij veiligheid.		Aandachtspunt: motiveer in algemeen deel van toelichting waarom afgeweken wordt van regime van BB.
R13 en BB	In het BB wordt ontheffingsbevoegdheid gebruikt bij de toepassing van nieuwbouwvoorschriften bij verbouw en renovatie, tot het niveau voor bestaande bouwwerken. Je zou ontheffing ook in Regeling 13 kunnen gebruiken voor het afwijken van de wettelijke eisen.		Vermeld in algemene toelichting dat de ontheffingsbevoegdheid in de regeling anders gebruikt wordt dan in het BB, en motiveer waarom. Bij ontheffingverlening voor Regeling 13 wordt geen genoegen genomen met aanpassing aan bestaand niveau. Integendeel, door compenserende maatregelen te verbinden aan de ontheffing, wordt een gelijkwaardig effect (als was het voorschrift wel nagekomen) nagestreefd. Wel zou ontheffing nog voor een tweede doel gebruikt kunnen worden: bij doelgroepen waarvan het niet redelijk is om volledige naleving van de eisen van Regeling 13 te verlangen, zie hierboven.
	De toelichtingen ontbreken of zijn niet helemaal toegankelijk. Het deel archiefruimten heeft nauwelijks een zelfstandig toelichtingenapparaat.		Het deel archiefruimten is van toelichtingen voorzien; de overige toelichtingen zijn waar nodig uitgebreid, geactualiseerd en toegankelijker gemaakt.

Huidige Regeling 13		Gewijzigde Regeling 13	
Artikel	Waarom wijzigen	Artikel	Voorstellen en aandachtspunten
	I. Algemeen		
1	Leden 1 en 2 hebben inhoudelijk niets met elkaar te maken.	1 en 2	Er zijn aparte artikelen gemaakt.
1, lid 1	Definities waren niet goed afgestemd op het BB.	1	Aandachtspunt: aantal definities is op elkaar afgestemd, zoals compartiment en depot. Maar of volledigheid is bereikt?
1, lid 2	Lid 2 is mogelijk discriminerend voor buitenlandse bedrijven, omdat de indruk wordt gewekt dat Nederlandse laboratoria niet hoeven te voldoen aan NEN-ISO 17025.	2	Aandachtspunt: mogelijk lid 2 herformuleren?
	Regeling flexibeler en daardoor beter uitvoerbaar maken.	3 en 4	Via artikel 3 is het algemene gelijkwaardigheidsartikel van het BB (artikel 1.5) in iets gewijzigde vorm overgenomen. Hierdoor kan de zorgdrager afwijken van de prestatie-eis, mits hij binnen het kader van de functionele eis blijft. Aandachtspunt: artikel 3 en 4 combineren?
	De regeling stelt alleen eisen aan de fysieke bewaaromstandigheden. Het is echter een ervaringsfeit dat incidenten en rampen meestal door menselijk falen ontstaan. Zonder aanvullende organisatorische maatregelen is de regeling minder effectief.	5	Artikel 5 verplicht zorgdragers om in hun archiefbeheersregels specifieke maatregelen vast te leggen over hoe hun personeel om moet gaan met de in de regeling voorgeschreven voorzieningen. Aandachtspunt: voor archiefbewaarplaatsen van het rijk is er geen grondslag in artikel 14 Ab. Bij herziening Archiefwet meenemen.

Huidige Regeling 13		Gewijzigde Regeling 13	
Artikel	Waarom wijzigen	Artikel	Voorstellen en aandachtspunten
	I. Algemeen		
2	Waarom alleen een paragraaf 'algemeen' bij archiefruimten?	6, 7 en 8	Naar deel Algemeen verplaatst en een bredere werking gegeven, ook voor archiefbewaarplaatsen. Met andere voorschriften van algemene strekking aangevuld (zie artikelen 3-5 en 9-11).
2, lid 2	Het opslaan van andere documenten dan archiefbescheiden in een archiefruimte doet afbreuk aan de bestemming van die ruimte en de bijzondere eisen die daaraan gesteld zijn.	7	Mogelijkheid om documentatie, bibliotheek e.d. op te slaan in een archiefruimte is geschrapt. Opslag van te vernietigen archiefbescheiden blijft wel toegestaan.
	II. Archiefruimten		
3	Bouwkundige voorzieningen: dit artikel stapelt voorschriften die verschillende risico's afdekken. De regeling is hierdoor ontoegankelijk en moeilijk uitvoerbaar.	13 e.a.	De regeling is naar risico ingedeeld, waarbij aangesloten is bij de indeling van het BB.
3, lid 3	Brandpreventie: er zijn geen duidelijke oppervlakte en hoogtematen gegeven voor archiefruimten (zie echter lid 3 in combinatie met artikel 6, lid 3).	13	Ook voor archiefruimten is als standaard een oppervlaktemaat en een hoogtemaat gegeven (300 m ² bij 3 m). Uitgangspunt is beperking van brand tot een ruimte met een beperkt volume, zoals dit ook bij archiefbewaarplaatsen is voorgeschreven. Hoger en groter bouwen mag, mits de voorgeschreven voorzieningen worden aangebracht.
4	Brandpreventie: niet meer actueel en niet meer doeltreffend voor grotere archiefruimten.	13 en 14	Titel gewijzigd. Alle voorschriften voor brandpreventie naar deze artikels verplaatst. Rookmelders voorgeschreven. Sprinklerinstallatie 'in rack' voorgeschreven voor archiefruimten hoger dan 3 m en groter dan 300 m ² .

Huidige Regeling 13		Gewijzigde Regeling 13	
Artikel	Waarom wijzigen	Artikel	Voorstellen en aandachtspunten
	II. Archiefruimten		
3 en 5	Klimaatbeheersing: verplichte registratie van temperatuur- en relatieve vochtigheid ontbreekt. Verversingsfrequentie in huidige regeling te hoog.	20-22	Alle voorschriften betreffende klimaat en milieubeheersing geconcentreerd in artikel 20-21. Beheersmaatregel toegevoegd, namelijk het aflezen en analyseren van meetgegevens. Verversingsfrequentie gereduceerd. Overigens is dit een voor mensen veel te lage frequentie; een van de redenen dat mensen niet lang in een archiefruimte mogen verblijven.
6	Inrichting: bevat voorschriften die onder het risico klimaatbeheersing of brandpreventie geplaatst kunnen worden. Lid 3 zorgt voor interpretatieproblemen en daarmee uitvoeringsproblemen. Gelezen in verbinding met artikel 3, lid 3, geeft de bepaling een verkapte hoogtemaat voor archiefruimten aan (?).	14 en 21	Voorschriften verplaatst naar 14 en 21. Een hoogtemaat wordt nu nadrukkelijk in artikel 13 gegeven.
	III. Archiefbewaarplaatsen		
7	Constructiesterkte: dit artikel bevat sterk oplossingsgerichte voorschriften per scheidingsconstructie en de daarin gelegen doorvoeringen. Eis h. is overbodig, omdat de andere eisen die belasting al ondervangen.	23	Veranderd in prestatie-eisen van algemene strekking.
8, 19 en 20	Drie artikelen betreffen voorzieningen tegen extreme vormen van wateroverlast. Ze zijn lastig te interpreteren.	32	De in artikel 8 opgenomen functionele eis dat voor een waterdichte uitvoering van de scheidingsconstructies gezorgd moet worden, is toereikend. Artikel 19 en 20 vervallen. Specificaties kunnen in programma van eisen opgenomen worden.

Huidige Regeling 13		Gewijzigde Regeling 13	
Artikel	Waarom wijzigen	Artikel	Voorstellen en aandachtspunten
	III. Archiefbewaarplaatsen		
	Wateroverlast is in Nederland een zeer ernstig risico. Voor archiefbewaarplaatsen bestond geen eis om onder het maaiveld watermelders te installeren, zoals al wel voor archiefruimten nodig was.	33	Eis alsnog opgenomen.
9	Brandwerendheid: dit artikel is erg gespecificeerd. De constructieve eisen hebben betrekking op brandpreventie.	24, 27	De redactie is vereenvoudigd. Ondergebracht bij risico brandpreventie en –beperking.
10	Verbod op ramen.	26	Ongewijzigd, verplaatst naar paragraaf brandpreventie. Aandachtspunt: bij archiefruimten is gekozen voor een prestatie-eis.
11	Hygiëne, vochtwering.	36	Gehandhaafd en verplaatst naar paragraaf voorschriften gunstig milieu en klimaat.
12	Brandvoortplanting scheidingsconstructies.	27	Gehandhaafd maar ondergebracht bij risico brandpreventie en –beperking.
13	Schadelijke gassen bouwmaterialen.	8	Samen met verwante bepaling in artikel 2, lid 3 ondergebracht in deel Algemeen, als specificatie van lid 1 artikel 8.
14	Kabels, leidingen e.d. niet voor de depots zelf bestemd.	28	Niet gewijzigd.
15	Kabels en leidingen als opbouw. Risico is onzichtbare doorgeleiding naar andere verdieping, hetgeen depot kwetsbaar voor wateroverlast maakt.	34	Gehandhaafd maar verplaatst naar paragraaf bescherming tegen wateroverlast.
16	Condensvorming.	35	Gehandhaafd maar naar paragraaf bevordering gunstig klimaat en milieu verplaatst.

Huidige Regeling 13		Gewijzigde Regeling 13	
Artikel	Waarom wijzigen	Artikel	Voorstellen en aandachtspunten
	III. Archiefbewaarplaatsen		
17	Bevat technische middelvoorschriften. Lid 1 is deels onjuist, omdat ook een deur tussen depots zelfsluitend moet zijn. Geen samenhang.	25 en 27, lid 8	Vervangen door enkele prestatie-eisen. Aandachtspunt: in artikel 25 wordt brandwerendheid van 120 minuten geëist, die in artikel 27 wordt aangevuld met kwaliteitseisen.
18	Gaat te ver. Kan opgenomen worden in (model)programma van eisen.		Vervallen.
19	Artikel 19 evenals artikel 20 te ver uitgewerkt en deels moeilijk te interpreteren.	32	Vervallen. Vervangen door een eis van algemene strekking, namelijk artikel 32. Zie ook bij artikel 32 nieuw.
20	Idem als artikel 19.	32	Zie hierboven.
21	Gaat te ver. Kan ook in programma van eisen worden opgenomen.	38	Specificaties a t/m g geschrapt, hoofdbepaling gehandhaafd.
22	Brandbestrijdingsmiddelen.	30	Gehandhaafd, geactualiseerd en wat sprinklerinstallatie betreft aangescherpt. De bepaling 'de uitvoering met water in de leidingen verdient de voorkeur' is geschrapt. Droge leidingen verdienen juist de voorkeur.
23	Brandmeldinstallatie.	30	Geactualiseerd.
24	Brandpreventieve verboden.	10 en 29, lid 3	Deels verplaatst naar deel Algemeen, en deels naar brandpreventie.
25-26	Beveiliging tegen inbraak, toegang door onbevoegden.	31	Gecombineerd en aangevuld met diverse NEN-kwaliteitseisen.
27	Hoort thuis bij brandrisico. Brandvoortplanting via meubilair.	29	Ondergebracht bij paragraaf brandpreventie. Paragraaf meubilering opgeheven.
28	Schadelijke gassen meubilair. Overbodig door aanwezigheid van algemene voorschriften van gelijke strekking.	8	Geschrapt. Geïntegreerd in artikel 8.

Huidige Regeling 13		Gewijzigde Regeling 13	
Artikel	Waarom wijzigen	Artikel	Voorstellen en aandachtspunten
	III. Archiefbewaarplaatsen		
29	Plaatsing en eigenschappen stellingen. Doel van voorschriften is het tegengaan van brand- en vochtontwikkeling. Lid 3 strijdt met weren van elektromotoren in een archiefbewaarplaats. Lid 4 betreft beheer.	40, 29 lid 3, 41, 5	Voorschriften elders ondergebracht. Paragraaf meubilering opgeheven. Lid 3 geschrapt. Lid 4 geïntegreerd in artikel 5.
30	Kan vervallen. Zijn ook uitgangspunten die voor archiefruimten gelden.	8	Opgenomen in deel I. Algemeen.
31	Telefoonaansluiting. Voert te ver als apart artikel.	37	Twijfelgeval. Toch gehandhaafd.
32	Uitgangspunt is niet meer de temperatuur maar de relatieve vochtigheid. Acht specificaties. Eisen te streng.	43	Relatieve vochtigheid als bepalende factor voorop geplaatst. Nu zes specificaties. Marge om te variëren iets vergroot. Aandachtspunt: nog waarden bepalen voor kleurenfotomaterialen op papier en voor glasnegatieven. Mogelijk is marge 10% te groot voor verschillende materialen.
33	Klimaatinstallatie.	42	Gehandhaafd.
34	Acclimatisering.	39	Gehandhaafd.
35	Relatieve luchtvochtigheid voor papier apart gespecificeerd. Door bredere marge overbodig.		Geschrapt.
36	Compensering door luchtzuiverheid. Voert te ver.		Geschrapt.
37	Luchtzuivering: waarde is alleen voor So2 berekend.	44	Ook voor andere stoffen zijn nu maximale waarden aangeven. Redactie vereenvoudigd.
38	Kopiëren van informatie op magnetische dragers. Voert te ver, overlapt met Regeling geordende en toegankelijke staat archiefbescheiden. Aanpakken via archiefbeheersregels.		Geschrapt.

Huidige Regeling 13		Gewijzigde Regeling 13	
Artikel	Waarom wijzigen	Artikel	Voorstellen en aandachtspunten
	III. Archiefbewaarplaatsen		
39	Ventilatie en circulatie: Waarden moeten wegens voortschrijdend inzicht – naar beneden – bijgesteld worden.	45	Gewijzigd. Artikel 39, 40 en 41 gecombineerd in artikel 45.
40	Luchtzuivering: voorschrift te gespecificeerd.	45	Vereenvoudigd en gecombineerd met artikel 39 en 41.
41	Aanwezigheid meetapparatuur. Dit voorschrift is te beknopt. Aflezen en onderhoud ontbreken.	45	Aangevuld met eisen omtrent metingen en onderhoud. Gecombineerd met artikel 39 en 40.
Artikel 42	Schadelijk effect licht. Kan vervallen. Detail. Komt in praktijk niet of te weinig voor.		Geschrapt.
Artikel 43	Overgangsbepaling: waarom alleen voor archiefbewaarplaatsen en waarom alleen voor artikel 7? Verhouding met artikel 44?		Geschrapt.
Artikel 44	Een zeer wezenlijke bepaling, die betere toelichting verdient. Wat betekent 'in een bijzonder geval'? Hoort niet thuis in slotbepalingen.	11	Verplaatst naar deel I. Algemeen. Beter toelichten. Aandachtspunt: bij medeoverheden is ontheffing-verlening toegekend aan het organisatieonderdeel waartoe ook de archiefinspectie behoort, bij het rijk is mandatering anders geregeld. Harmoniseren?

Bijlage C

Lijst geraadpleegde deskundigen

Ir. E.R.J.M. Boel, senior raadgevend ingenieur constructie, Rijksgebouwendienst, ministerie van VROM;

Ing. A.F. Duffels, senior beleidsmedewerker Rijksgebouwendienst, ministerie van VROM;

Ir. J.W. Pothuis, Adviesbureau PRC Bouwcentrum;

Mr. W.R. Smid, directie Beleidsontwikkeling, directoraat-generaal Wonen, ministerie van VROM;

O. Trott, Facilitair Bedrijf, ministerie van OCW;

B. Vis, Aspectbureau preparatie, Brandweer Den Haag;

Ing. J. Weges, onderzoeker/adviseur Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding, en lid Nederlandse Vereniging voor Brandweer en Rampenbestrijding;

B. van Wouwe, projectleider Beveiliging, Rijksgebouwendienst, ministerie van VROM;

W. van Zuylen, CFI, ministerie van OCW.

Bijlage D

Overzicht deelnemers commentaarronde¹¹

Overlegorgaan Commerciële Archiefbeheerders*
Vereniging voor de documentaire informatievoorziening en het archiefwezen DIVA
Erfgoedinspectie / archieven*
Gemeentearchief Amsterdam*
Gemeentearchief Rotterdam*
Interlab
Interprovinciaal Overleg*
Prof.dr. F.C.J. Ketelaar, Universiteit van Amsterdam
Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland
Landelijk Overleg van Provinciale Archiefinspecteurs*
Ministerie van BZK/POI-rijk*
Ministerie van BZK/IIOS
Ministerie van BZK/N. Gietema*
Ministerie van OCW/DCE*
Ministerie van OCW/WJZ*
Ministerie van VROM/RGD*
Drs. A.J.M. den Teuling*, Provinciale archiefinspectie Groningen, Fryslân, Drenthe
Unie van Waterschappen
Vereniging van Nederlandse Gemeenten*
Werkverband Gemeentelijke Archiefinspectie.

¹¹ Van de met een * aangegeven organisaties en personen hebben de evaluatiecommissies commentaren ontvangen.

Bijlage E

Leden evaluatiecommissies

Evaluatiecommissie Regeling duurzaamheid archiefbescheiden (Regeling 11)

Lodewijk Hovy, voorzitter, Erfgoedinspectie / Archieven

Gerrit de Bruin, secretaris, Nationaal Archief

Margriet van Gorsel, Gemeentearchief Rotterdam

Frank Ligterink, Instituut Collectie Nederland

Ewout van Haften, CIB Verkoop en Advies BV (VNG)

Arnold den Teuling, Provinciale Archiefinspectie Drenthe, Fryslân en Groningen.

Evaluatiecommissie Regeling geordende en toegankelijke staat archiefbescheiden (Regeling 12)

Irmgard Broos, voorzitter, Provinciale Archiefinspectie Utrecht

Hans Hofman, secretaris, Nationaal Archief

Lodewijk Hovy, Erfgoedinspectie / Archieven

Carolien Schönfeld, Gemeentelijke Archiefdienst Amsterdam

Dany Venema, ministerie van Justitie, Centrale Justitiële Documentatie

Hugo Butter, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, P-Direkt

Jacqueline Slats, Nationaal Archief.

Evaluatiecommissie Regeling bouw en inrichting archiefruimten en archiefbewaarplaatsen (Regeling 13)

Lodewijk Hovy, voorzitter, Erfgoedinspectie / Archieven

Ted Steemers, secretaris, Nationaal Archief

Cor de Graaf, Regionaal Archief Leiden

Cees Schabbing, Provinciale Archiefinspectie Noord-Holland

Rutger Suir, Provinciale Archiefinspectie Noord-Brabant

Gerard Wortman, ministerie van VROM, Rijksgebouwendienst.